

LEADER OOST-GRONINGEN

Lokale Ontwikkelingsstrategie

2014 - 2020

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	5
Samenvatting	7
1. Totstandkoming en status ontwikkelingsstrategie	9
2. Gebied	11
2.1 Begrenzing	11
2.2 SWOT-analyse als basis ontwikkelingsstrategie	12
3. Strategie	17
3.1 Strategie, thema's en algemene doelstellingen	17
3.2 Meetbare doelstellingen	22
4. Activiteitenplan	39
4.1 Uitvoering van projecten	39
4.2 Samenwerking	40
4.3 Aanjaagkosten / deskundigheidsbevordering	42
4.4 Bestuur en organisatie LAG	43
4.5 Administratie	43
4.6 Communicatie	43
5. Organisatie	47
5.1 Verhouding tussen LAG en steungroepen	47
5.2 Positie, taken en bevoegdheden LAG	47
5.3 Profiel en samenstelling LAG	49
5.4 Organisatie van de uitvoering	53
6. Financiering	55
6.1 Begroting	55
7. Beheer- en toezichtregeling / selectieprocedure	59
7.1 LAG werkwijze	59
7.2 Selectiecriteria en selectieprocedure steunaanvragen	62
7.3 Monitoring	65
7.4 Effectmeting en evaluatie	66
Bijlagen	67
Bijlage 1 Totstandkoming LOS: deelnemers aan het gebiedsproces	68
Bijlage 2 Samenvatting SWOT-analyse	69
Bijlage 3 Samenwerkingsovereenkomsten Regionaal en Internationaal	76
Bijlage 4 Checklist en selectiecriteria aanvragen LEADER Oost-Groningen (2015-2020)	82
Bijlage 5 Krachtveldanalyse bij de gekozen thema's en doelstellingen	84
Bijlage 6 Overzicht gemeentelijke cofinanciering Oost-Groningen	89

colofon

Uitgave	LEADER Actiegroep Oost-Groningen
Tekst en redactie	Provincie Groningen i.s.m. KAW Groningen
Vormgeving en opmaak	JantyDesign
Druk	Provincie Groningen

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Groningen d.d. 15 december 2015

VOORWOORD

Oost-Groningen. Een regio met een rijk verleden, een boeiend heden en wat ons betreft een bloeiende toekomst. Een gebied waar op dit moment de gevolgen van de demografische verandering en het afnemen van het voorzieningenniveau hun weerslag hebben op de leefbaarheid; op het welzijn van de inwoners. Een gebied waar aandacht nodig is, maar waar vooral de eigen kracht en inzet van de bewoners aangesproken zal worden.

Wij geloven in een goede toekomst voor Oost-Groningen. Niet in een toekomst die gericht is op groei, maar wel op ontwikkeling. Oost-Groningen heeft potentie, voor eigen inwoners én voor werknemers, ondernemers en recreanten van buiten. Kwaliteit is daarbij het sleutelwoord. Een prachtige ruimtelijk gebied, met interessante en afwisselende dorpen, ruimte en randvoorwaarden voor ondernemerschap, toerisme en – vooral – kansen voor de bewoners.

Wij geloven in die kansen. De Oost-Groningers zullen daar zelf wel hard aan moeten trekken. Daar hebben we vertrouwen in. Wel zien we dat de regio (en daarmee de inwoners) wat steun in de rug kunnen gebruiken. Het is daarom dat wij voor Oost-Groningen deze ontwikkelingsstrategie hebben opgesteld. Om de bestaande kwaliteiten te (h)erkennen, focus aan te brengen en natuurlijk een stimulans te geven. Wat ons betreft is die stimulans ook veel meer dan een bijdrage vanuit het LEADER-programma. Wij spreken met deze ontwikkelingsstrategie onze waardering en steun uit voor inwoners en ondernemers die werken aan een sterker Oost-Groningen. Die steun is zowel financieel, inhoudelijk als moreel.

Deze ontwikkelingsstrategie is breed gedragen. We hebben deze koers bepaald met een brede groep betrokkenen; ambtenaren, openbaar bestuurders, maatschappelijke instellingen, ondernemers en inwoners uit het gebied. Er is gewerkt met zorg, met plezier én bovenal met hart voor Oost-Groningen.

Sipke B. Swierstra,
Voorzitter LAG Oost-Groningen

SAMENVATTING

Oost-Groningen en LEADER

De regio Oost-Groningen is geen onbekende in de wereld van LEADER. In eerdere programma's heeft Oost-Groningen ook als regio deelgenomen en dat heeft zeker zijn vruchten afgeworpen. Er is een goede samenwerking op gang gekomen en er zijn goede projecten gerealiseerd. En, als je het gebied eens objectief bekijkt, zijn er behoorlijk wat kwaliteiten in het gebied te noemen. Toch blijft Oost-Groningen een kwetsbare regio. Verandering in de bevolkingssamenstelling, transformatie van zorg en welzijn en een terugtrekkende beweging van (grotere) bedrijven en instellingen maken dat Oost-Groningen wel wat extra aandacht kan gebruiken. Het LEADER-programma biedt daartoe een goede stimulans.

Hoe is de strategie tot stand gekomen?

De Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) is een initiatief van de LEADER Actie Groep (LAG) Oost-Groningen, met ondersteuning van de Provincie Groningen en de zeven Oost-Groninger gemeenten. Het plan is opgesteld door de LAG, in samenwerking met de drie subregionale steungroepen (Oldambt, Westerwolde en Veenkoloniën). Daarnaast zijn bij het opstellen van de strategie verschillende maatschappelijk partners uit Oost-Groningen betrokken, zowel in individuele gesprekken als in twee bijeenkomsten. KAW is gevraagd om de LAG te ondersteunen bij het opstellen van de analyse en de strategie.

Wat is onze strategie?

Zoals gezegd zien we dat Oost-Groningen extra aandacht nodig heeft. Wij zien die aandacht niet in de vorm van allerlei extra projecten en impulsen om 'de krimp te keren'. Wij zien vooral heil in het versterken en benutten van de bestaande kwaliteiten en potentie die in Oost-Groningen aanwezig zijn. Vanuit de SWOT-analyse en in samenspraak met de steungroepen en maatschappelijk partners, hebben we een keuze gemaakt voor drie thema's waar wij in de komende LEADER-periode de aandacht op willen richten:

- economische impuls bij achterblijvende minder verstedelijkte regio's;
- uitbreiden en verbeteren van de (agro)toeristische infrastructuur;
- activiteiten of ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie op het platteland vergroten, zeker daar waar men sterker afhankelijk is van nabuurschap.

Hierbij geldt dat de LAG het zwaartepunt van het programma gelegd heeft bij de economische ontwikkeling van de regio en, in iets mindere mate op sociale cohesie. Het thema (agro)toeristische infrastructuur zien wij als dienend aan de beide thema's en hebben we vooral gekozen vanwege de concrete kansen die wij in deze sector zien voor de bijdrage aan zowel economische ontwikkeling als landschappelijke kwaliteit.

STRATEGIE

Het LEADER-programma versterkt de bestaande kwaliteiten van Oost-Groningen, gericht op **economische ontwikkeling** en **leefbaarheid** door middel van innovatie, professionalisering en samenwerking.

Interview stakeholders, 4 november 2014 in Winschoten

FOTO: M. KATTENWINKEL

Bijeenkomst LAG en steungroepen, 9 oktober 2014 in Veendam

FOTO: C. MILLER

Bijeenkomst LAG en gemeenten, 20 november 2014 in Wedde

FOTO: M. KATTENWINKEL

1

TOTSTANDKOMING EN STATUS ONTWIKKELINGS-STRATEGIE

Gebiedsproces

LEADER Oost-Groningen werkt met een LEADER Actie Groep (LAG) en met drie sub regionale steungroepen, welke zijn samengesteld op een vergelijkbare manier als de LAG. Meer over de verhouding tussen LAG en steungroepen, samenstelling en taken van LAG en steungroepen is te vinden in hoofdstuk 5.

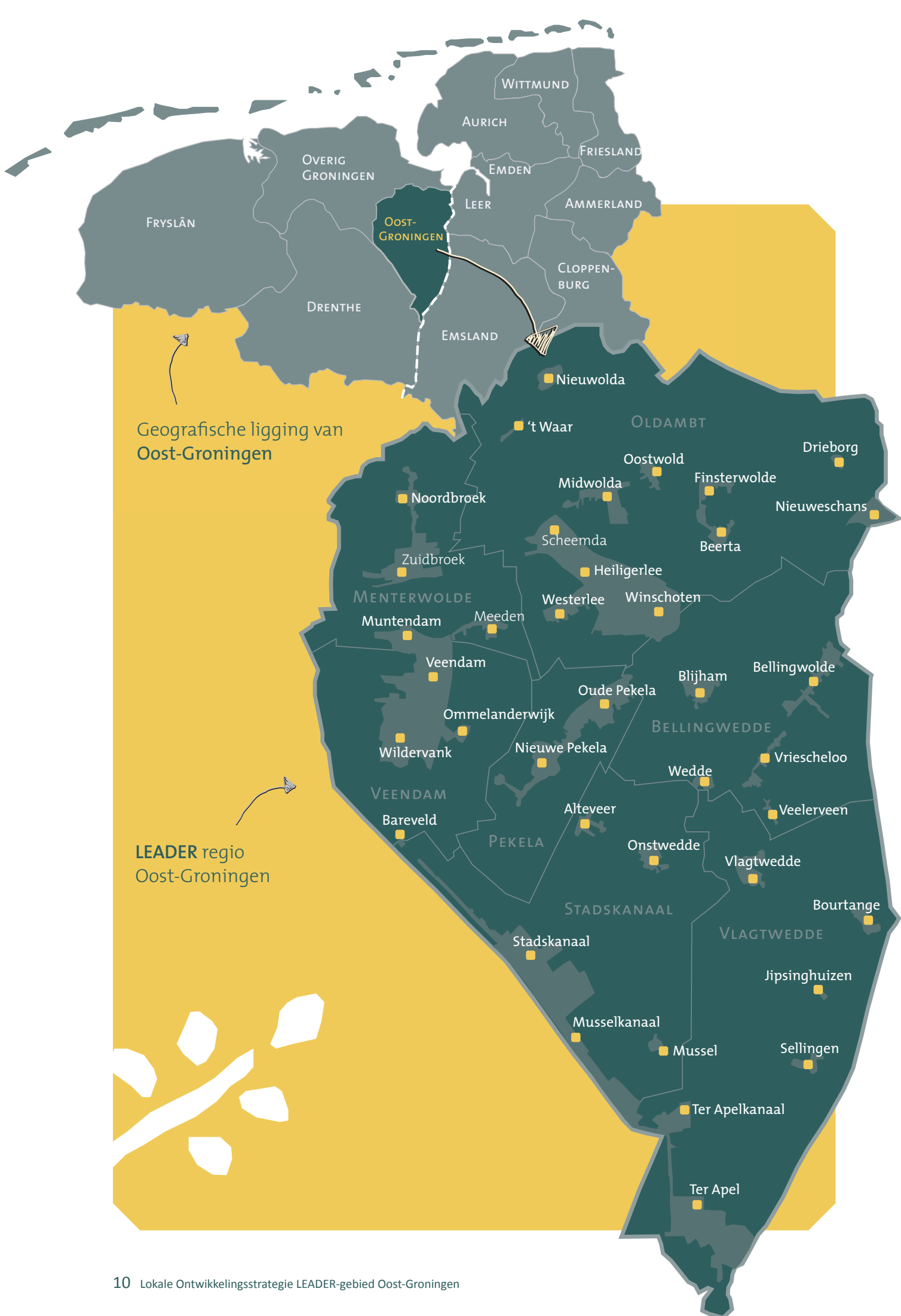
De Lokale Ontwikkelingsstrategie Oost-Groningen is opgesteld door de LAG Oost-Groningen. De kern van LEADER is de bottom-up werkwijze: bewoners nemen zelf het heft in handen om hun leefomgeving te verbeteren. Als LAG vinden we het belangrijk om de bevolking ook te betrekken bij de totstandkoming van de ontwikkelingsstrategie. Er is daarom een breed gebiedsproces ontworpen. Om de LOS op te stellen is er een achttal brede bijeenkomsten georganiseerd waarbij wij als LAG samen met de drie steungroepen (Oldambt, Westerwolde en Veenkoloniën), de Provincie Groningen, de zeven Oost-Groninger gemeenten en diverse stakeholders nagedacht hebben over de nieuwe LEADER-strategie. De steungroepen zien wij als een goede doorsnede van de bevolking van Oost-Groningen. In de steungroepen is een gemeentelijke, provinciale en maatschappelijke vertegenwoordiging, bestaande uit ondernemers en maatschappelijk betrokken personen aanwezig. De leden van de maatschappelijke vertegenwoordiging hebben allen een brede achterban welke zij hebben geraadpleegd. Tijdens het gebiedsproces zijn, aan de hand van gekozen thema's, de doelstellingen bepaald. Een overzicht van de gesprekspartners tijdens dit gebiedsproces vindt u in bijlage 1.

Voor de SWOT-analyse en de Lokale Ontwikkelingsstrategie is daarnaast ondersteuning gevraagd van de bureaus KAW en Broekhuis Rijs Advisering. KAW heeft eerdere inventarisaties in Oost-Groningen gedaan, met name op gebied van krimp, wonen en leefbaarheid en is betrokken geweest bij het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan Oost-Groningen. Broekhuis Rijs adviseert en doet studie m.b.t. de economische ontwikkeling (o.a. op het gebied van MKB en detailhandel) van Oost-Groningen en heeft veel cijfermatige informatie geleverd.

Daarnaast zijn er verschillende specifieke thematische bijeenkomsten georganiseerd om samen met andere partijen (en bewoners) in het gebied te praten over trends, thema's en doelen. De mensen die hiervoor zijn benaderd hebben allen een breed netwerk, zijn werkzaam binnen de gekozen thema's en op de hoogte van trends en ontwikkelingen in hun vakgebied.

Status LOS

Deze LOS is tot stand gekomen door middel van een breed gebiedsproces. Gemeenten en maatschappelijke partijen hebben veel inbreng gehad en hebben zich geconformeerd aan het uiteindelijke resultaat. Net zoals bij het vorige LEADER-programma willen de gemeenten ook in de nieuwe periode 2015-2020 financieel bijdragen. Momenteel zijn zij bezig de benodigde gemeentelijke cofinanciering langjarig vast te leggen in hun meer-jarenbegrotingen. Deze LOS en de bijbehorende SWOT-analyse zijn door de LAG goedgekeurd tijdens haar vergadering op 12 januari 2015. Het College van Gedeputeerde Staten heeft de LOS vastgesteld op XXX 2015.

2 GEBIED

2.1 BEGRENZING

Deze LOS is gericht op Oost-Groningen, een gebied dat zich uitstrekt van Zuidbroek tot aan de Duitse grens en van de Dollard tot aan Zuidoost-Drenthe. Het gebied kent, op 1 januari 2014, 148.944 inwoners, verdeeld over 66.517 huishoudens.

Ligging en kenmerken

Oost-Groningen ligt in het Noordoosten van Nederland. Het raakt aan Duitsland in het oosten en Drenthe in het zuiden. Het beslaat de gemeentes Oldambt, Menterwolde, Stadskanaal, Pekela, Vlagtwedde, Veendam en Bellingwedde. In het gebied zijn een aantal grotere kernen zoals Winschoten, Veendam en Stadskanaal. Verder is de regio wat betreft grotere voorzieningen gericht op stedelijke kernen zoals Assen, Emmen en (vooral) Groningen en grotere plaatsen in het Duitse grensgebied, zoals Leer, Bunde en Papenburg. Het gebied kenmerkt zich door zijn grote landschappelijke en cultuurhistorische waarden: het weidse Oldambt, het bosrijke Westerwolde en de uitgestrekte Groninger Veenkoloniën. Deze drie streken hebben ook in andere opzichten een eigen karakter.

Oldambt

Het Oldambt is tegenwoordig behalve een gebied ook één gemeente. Binnen het kader van LEADER hanteren we de begrenzing van deze gemeente. Op het vlak van landschap en cultuur(historie) is Oldambt veel breder dan de gemeentegrenzen. Oldambt is een kleigebied, waar vanouds de Groninger boeren in hun kapitale boerderijen de dienst uitmaakten. Hun boerderijen staan er nog steeds. Net als de schamele arbeiderswoninkjes aan de andere kant van de weg. Het is de streek van de 'Graanrepubliek' van schrijver Frank Westerman. Nog altijd heeft het Oldambt veel grootschalige akkerbouw (graan). Het Oldambt heeft een grote verandering ondergaan door de komst van Blauwestad, het nieuwe woon- en recreatiegebied rond het gecreëerde 8km² grote Oldambtmeer, één van de grootste meren in Nederland. Ook de vaarrecreatie kent daardoor een aanzienlijke groei. Winschoten is in de gemeente de grootste kern en kent een hoog voorzieningenniveau.

Groninger Veenkoloniën

De Groninger Veenkoloniën omvatten de gemeenten Veendam, Pekela en Menterwolde. De meeste plaatsen in de Groninger Veenkoloniën zijn tot ontwikkeling gekomen met de ontginning van het veen. Tot in de zeventiende eeuw was het een vrijwel onbewoonde streek waar alleen langs de randen op kleine schaal turf werd gewonnen. Sindsdien - en vooral in de negentiende eeuw - is vrijwel alle turf afgegraven en is er een compleet nieuw landschap ontstaan, gedomineerd door lintbebouwing langs deels al weer gedempte kanalen. Aardappelen en suikerbieten zijn de dominerende landbouwgewassen. Veendam is de grootste voorzieningskern en een belangrijk logistiek centrum.

Westerwolde

Westerwolde bestaat uit de gemeenten Bellingwedde, Vlagtwedde en Stadskanaal en is lange tijd een sterk geïsoleerde streek geweest. Het lag als een zandrug in het grootste moerasgebied van West-Europa: het Bourtangerveen. De naam Westerwolde heeft te maken met de historische band met Duitsland. Westerwolde

is vanouds een es- en lintdorpenlandschap, omringd door veen en heide. Vanaf de negentiende tot ver in de twintigste eeuw zijn de heidevelden en veengebieden van Westerwolde ontgonnen, waarbij ook veel bos is aangeplant. Vanouds is de landbouw belangrijk (aardappelen, bieten, graan), maar de laatste jaren neemt het toerisme in Westerwolde flink in betekenis toe, mede vanwege de landschappelijke kwaliteit van de (herstelde) beekdalen en linie van vestingwerken. Stadskanaal is de grootste kern in het gebied. Beiden kennen beiden nog een ruim voorzieningenniveau.

De begrenzing van LEADER-gebied Oost-Groningen komt voort uit het feit dat het gebied, al bestaat het uit drie subregio's met eigen kenmerken, dezelfde vraagstukken van krimp, leefbaarheid en economie kent. Al is het gebied (voor Nederlandse begrippen) geografisch gezien groot, de regio is wat betreft wonen, economische activiteit en voorzieningenaanbod, één gebied. Een tweede reden, die ook voortkomt uit de eerste, is dat binnen het gebied diverse samenwerkingsverbanden bestaan. Niet alleen tussen bijvoorbeeld corporaties, zorgpartijen, onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven; ook op gemeentelijk niveau wordt nadrukkelijk samengewerkt. Zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau en ook op verschillende thema's. Thema's die aansluiten bij waar wij ons in deze ontwikkelingsstrategie op richten: economische ontwikkeling, (agro)toerisme en sociale vitaliteit. Wij zien Oost-Groningen als één gebied. Hoewel het gebied aan de vooravond staat van een gemeentelijke herindeling, blijven wij gedurende de looptijd van het LEADER-programma Oost-Groningen als een geheel beschouwen.

2.2 SWOT-ANALYSE ALS BASIS VOOR ONTWIKKELINGSSTRATEGIE

Om te komen tot een goed toekomstplan moet je beginnen met een analyse van de huidige situatie. Voor het schrijven van deze ontwikkelingsstrategie hebben we daarom eerst een sterkte-zwakte analyse (SWOT) opgesteld. Hiervan is een aparte rapportage gemaakt. De SWOT gaat in op economische thema's en vervolgens op wonen en leefbaarheid. Per onderwerp is een korte analyse van trends en ontwikkelingen geschreven, gevolgd door een schematische SWOT. Het stuk eindigt met een samenvattende SWOT (ook in een schema). Uit de SWOT-analyse wordt duidelijk wat de belangrijkste kansen, bedreigingen, sterke en zwakke punten van Oost-Groningen zijn op het gebied van economische vitaliteit en leefbaarheid. Hieruit volgen logischerwijs de belangrijkste thema's waaraan gewerkt kan worden om de vitaliteit en leefbaarheid te verbeteren. De SWOT-analyse geeft daarom een aanbeveling voor de keuze voor drie thema's uit de door LEADER aangereikte lijst met mogelijke thema's. De drie gekozen thema's worden in deze LOS verder uitgewerkt tot een strategie en een activiteitenprogramma.

In deze paragraaf geven we enkel de samenvattende SWOT weer. De SWOT-analyse per onderwerp vindt u in bijlage 2. De volledige SWOT-analyse is als separate bijlage bijgevoegd.

Veenkoloniaal landschap, Oude Pekela
FOTO: E.F. PERTON

Het Oldambt, Midwolda
FOTO: E.F. PERTON

Blauwestad
FOTO: E.F. PERTON

Westerwolde, de Ruiten Aa nabij Smeerling
FOTO: E. SIE

Samenvattende SWOT-analyse

STERKTE

- Innovatieve en gespecialiseerde industriesector
- Uitstekend agrarisch vestigingsklimaat (grondprijs, grondkwaliteit, ruimte, infrastructuur, kennis, afzet- en samenwerkingsmogelijkheden)
- Sterke ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit
- Lage prijzen van grond en vastgoed
- Goede logistieke voorzieningen
- Nabijheid van kennisinstututen

ZWAKTE

- Onbekendheid van de kwaliteit en mogelijkheden van de regio als het gaat om wonen, werken en recreatie
- Dalende beroepsbevolking
- Geringe werkgelegenheid
- Laag opleidingsniveau bewoners
- Matige (digitale) bereikbaarheid van zowel voorzieningen, ondernemers als inwoners
- Gebrek aan goede randvoorwaarden voor verschillende soorten ondernemers / ZZP'ers

KANS

- Stimuleren van kennisuitwisseling landbouwsector (gericht op jonge boeren)
- Intensiveren van samenwerking tussen landbouw en industriesector (innovatie)
- Stimuleren van biobased activiteiten
- Benutten van landschappelijke en cultuur-historische waarde voor toerisme
- Toenemende interesse voor agrotourisme
- Water(sport)recreatie
- Gunstig vestigingsklimaat
- Economische samenwerking met Duitsland, Estland en Drenthe
- Toeristische samenwerking met Drenthe en Duitsland
- Mogelijkheden voor leer-werktrajecten in landbouw, zorg en industrie

BEDREIGING

- Trek van mensen en voorzieningen naar de grotere steden geeft druk op leefbaarheid
- Achteruitgang van de kwaliteit van de (particuliere) woningvoorraad
- Verdwijnen van basisscholen uit de kleinere dorpen
- Onduidelijkheid in sociale werkvoorziening

Prioriteiten voor het gebied: vooral kijken naar de kansen!

Kijkend naar het gebied en naar de ontwikkelingen van de laatste jaren, zien we natuurlijk bedreigingen voor de regio. Deze zijn vooral ingegeven door verandering in de bevolkingssamenstelling. Een afnemende (beroeps) bevolking en een toename van het aantal senioren. We zijn inmiddels wel het stadium voorbij waarin we dachten dat we die ontwikkeling kunnen keren. Waar we veel meer op willen inzetten is een versterking van de kwaliteiten van Oost-Groningen als woon- en werkgebied. Hoofdzakelijk voor de bestaande bewoners. Dat betekent dat we ontwikkeling niet per se zien als groei, maar als verbetering. We zetten dus vooral in op behoud en versterking van de al bestaande kwaliteiten. Op basis daarvan bepalen we de prioriteiten. Die kwaliteiten en kansen zien we met name in de volgende punten:

- schaalvergroting, innovatie en verbreding in de landbouwsector
- innovatie in de (agro)industrie
- betere profilering en samenwerking binnen het (agro)toerisme
- behoud en versterking van (bio)diversiteit in het landschap
- behoud en versterking van sociale cohesie, vooral in de kleine kernen
- betere aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt
- behoud en versterking van de (beeld)kwaliteit van de dorpskernen

Behoeften en uitdagingen

Om bovenstaande kwaliteiten zo goed mogelijk te benutten, zullen we vooral iets moeten doen aan de randvoorwaarden. Dat komt ook naar voren uit de verschillende gesprekken die we met de steungroepen van de LAG en met diverse ondernemers en instellingen in Oost-Groningen hebben gehad. Als we het hebben over randvoorwaarden, gaat het om de volgende (concrete en minder concrete) punten:

- (digitale) bereikbaarheid voor zowel bewoners als ondernemers
- professionalisering van de bestaande ondernemers
- betere mogelijkheden voor (zakelijke) samenwerking tussen ondernemers én sectoren
- betere profilering van het gebied als regio voor recreatie
- bieden van (passende woon)ruimte en activiteit voor de groeiende groep senioren
- ruimte en ondersteuning voor dorps- en wijkinitiatieven
- bieden van voldoende (vormen van) zorg en passend zorgvastgoed

Schaalvergroting, innovatie en verbreding in de landbouwsector FOTO: E. SIE

Krachtenveldanalyse

In Oost-Groningen wordt, op diverse terreinen, goed (samen)gewerkt. De zeven gemeenten hebben intensieve samenwerkingsverbanden en hebben bovendien een gezamenlijk programma op de (beleids)terreinen wonen en leefbaarheid. Uiteraard heeft elk bedrijf, instelling, overheid of bewoners zijn eigen belangen, maar in onze strategie zoeken we vooral naar het gezamenlijke of gedeelde belang. We hebben een uitgebreide krachtenveldanalyse gemaakt op de thema's en doelstellingen die we in deze ontwikkelingsstrategie nastreven. Deze krachtenveldanalyse vindt u in bijlage 4. Hieronder vindt u een kort overzicht van betrokken partijen en hun belang / betrokkenheid bij het LEADER-programma.

PARTIJ	BELANG BIJ LEADER-PROGRAMMA
Provinciale overheid	Waarborgen leefbaarheid en plattelandseconomie in een gebied waar demografische verandering optreedt.
Gemeentelijke overheden	Bieden van voldoende mogelijkheden voor haar inwoners (wonen, werken, voorzieningen)
Bewoners	Impuls aan leefbaarheid en werkgelegenheid
Dorpsverenigingen	Impuls aan leefbaarheid en versterken eigen positie als speler / initiatiefnemer in dorpsontwikkeling
Ondernemers(verenigingen) / MKB / ZZP'ers	Betere randvoorwaarden voor (door)ontwikkeling en samenwerking
Onderwijsorganisaties	Behouden van eigen bestaansrecht en grote verantwoordelijkheid bij het bieden van perspectief aan de jeugd.
Natuur- en terreinbeherende organisaties	Behouden en versterken van de landschappelijke kwaliteit(en) van het gebied. Daarnaast het economisch (toeristisch) benutten van die landschappelijke waarde.
Zorgpartijen	Toenemende vraag naar zorg, in combinatie met bezuinigingen vraagt om samenwerking en innovatie.
Welzijnsorganisaties	Verandering in vraag naar welzijn, in combinatie met bezuinigingen vraagt om samenwerking en innovatie.
Toeristische branche	Kwalitatief goed aanbod, betere samenwerking tussen toeristisch ondernemers en betere (gezamenlijke) profilering.
Landbouwers en landbouworganisaties (Agrarisch Jongeren Kontakt)	Betere randvoorwaarden voor doorontwikkeling, met name gericht op duurzame innovatie.
Woningcorporaties	Baat bij duurzame woningverbetering en leefbaarheid in alle kernen waar zij woningbezit hebben. Corporaties hebben een verantwoordelijkheid voor het bieden van huisvesting aan hun doelgroep van beleid.
Openbaar Vervoersmaatschappijen	Uitbreiding netwerk en dienstverlening

3 STRATEGIE

3.1 STRATEGIE, THEMA'S EN ALGEMENE DOELSTELLINGEN

De LEADER-regeling schrijft voor dat een gebied in aanmerking komt voor LEADER op basis van (één van) de volgende thema's.

- (toekomstige) bevolkingskrimp;
- stad-land relaties die een bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van het platteland;
- minder verstedelijkte regio's met economische, ecologische en sociale innovatieve potentie, wat moet blijken uit o.a. integrale samenwerkingsverbanden

Hoewel krimp in dit gebied de laatste jaren al zichtbaar optreedt, is krimp niet het enige hoofdthema voor deze ontwikkelingsstrategie. Krimp zien we vooral als context voor het schrijven van deze ontwikkelingsstrategie en is voor veel van de maatschappelijk betrokkenen natuurlijk een belangrijk onderwerp: het gaat immers om de leefbaarheid in 'hun' dorpen en wijken. In deze ontwikkelingsstrategie gaan we uiteraard ook in op dat vraagstuk. Jarenlang is krimp beschouwd als een bedreiging voor de regio. Na een eerste periode van ontkenning of 'niet willen weten', die daarna overging naar een zowel offensieve als defensieve houding, is inmiddels de bevolkingsdaling en -verandering geaccepteerd en zijn we juist op zoek naar goede manieren om de kwaliteit en de kracht die in het gebied aanwezig zijn te versterken. Wij voelen ons dan ook meer aangetrokken tot het thema 'minder verstedelijkte regio's met economische, ecologische en sociale innovatieve potentie', omdat dit thema uitgaat van de kracht en mogelijkheden van het gebied en niet probeert de krimp actief te bestrijden. In Oost-Groningen wordt op verschillende gebieden samengewerkt. Zowel tussen gemeenten onderling (bijvoorbeeld op het gebied van economie en landbouw, zoals in de Agenda voor de Veenkoloniën), als tussen sectoren (zoals bijvoorbeeld landbouw en industrie).

We maken dus de keuze voor hoofdthema 3: minder verstedelijkte regio's met economische, ecologische en sociale innovatieve potentie. We worden met name aangetrokken door de term 'potentie'; we geloven in de bestaande kwaliteit en kracht van Oost-Groningen, maar zien tegelijkertijd dat deze een impuls nodig heeft om behouden te blijven of, beter nog, sterker te worden. Vanuit de SWOT-analyse en (in hoge mate) het gebiedsproces, komen we op de keuze voor de drie vet gedrukte thema's.

STRATEGIE

Het LEADER-programma versterkt de bestaande kwaliteiten van Oost-Groningen, gericht op **economische ontwikkeling** en **leefbaarheid** door middel van innovatie, professionalisering en samenwerking.

- **economische impuls bij achterblijvende minder verstedelijkte regio's;**
- circulaire economie, biobased economy en duurzame energie;
- **uitbreiden en verbeteren van de (agro)toeristische infrastructuur;**
- multifunctioneel grond- en watergebruik;
- natuur- en milieu educatie binnen het programma Duurzaam Door;
- **activiteiten of ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie op het platteland vergroten, zeker daar waar men sterker afhankelijk is van nabuurschap.**

Hierbij geldt dat de LAG het zwaartepunt van het programma gelegd heeft bij de economische ontwikkeling van de regio en, in iets mindere mate op sociale cohesie. Het thema (agro)toeristische infrastructuur zien wij als dienend aan de beide thema's en hebben we vooral gekozen vanwege de concrete kansen die wij in deze sector zien voor de bijdrage aan zowel economische ontwikkeling als landschappelijke kwaliteit.

Economische impuls bij achterblijvende minder verstedelijkte gebieden

Dit thema is het overkoepelend thema voor de aanpak in Oost-Groningen. Het versterken van de economische motor is niet alleen nodig met oog op de arbeidsmarkt, maar draagt ook bij aan verbetering van de leefbaarheid. Economische ontwikkeling levert immers activiteit en reuring op.

Met name de innovatieve landbouw, de industrie en de samenwerking tussen deze twee sectoren zijn sterk en kansrijk in Oost-Groningen. De sterk vertegenwoordigde logistieksector en de aanwezigheid van snelle infrastructurele verbindingen zoals de N33, de A7 en de Duitse A31 en de nabijheid van kennisinstituten (in stad Groningen) en afzetmogelijkheden (zoals de Eemshaven) dragen bij aan een versterking van deze sectoren. Een economische impuls in deze sectoren zien wij als een investering in het heden (leefbaarheid) én in de toekomst: in technologische en duurzame ontwikkeling en in innovatie. Daarbij is het motiveren en opleiden van de jeugd uit de regio een speerpunt.

Ook zien we mogelijkheden en noodzaak voor het stimuleren van de detailhandel / MKB in de regio. Daarbij geldt dat we vooral willen inzetten op de versterking van de kwaliteit van de bestaande ondernemers. In het gebied is potentie genoeg, het ontbreekt echter vaak aan randvoorwaarden om tot bloei te komen.

Activiteiten of ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie op het platteland vergroten

De leefbaarheid in de dorpen staat in toenemende mate onder druk. De trek naar de grotere kernen blijft toenemen, terwijl (en waardoor) voorzieningen in de kleinere dorpen verdwijnen. Bewoners van kleine kernen zijn steeds meer op zichzelf en elkaar aangewezen. Ze hebben elkaar steeds meer nodig. Ontmoeting is daarom geen zaak meer van gezelligheid, maar voor veel mensen een voorwaarde om in hun eigen dorp te (kunnen) blijven wonen. Verandering op het gebied van (mantel)zorg is daarbij een belangrijke factor.

Het LEADER-programma stimuleert daarom activiteiten en ontmoetingsplaatsen en brengt op die manier niet alleen bewoners bij elkaar, maar ook een nieuwe vorm van vraag en aanbod. Daarbij merken we op dat het ons niet alleen gaat om de activiteit of de voorziening zelf, maar ook om de totstandkoming ervan. We hebben gezien dat juist initiatief vanuit het dorp zelf om gezamenlijk tot iets te komen, bijdraagt aan de sociale cohesie en daarmee de leefbaarheid. Het proces is voor ons dus minstens zo belangrijk als het resultaat. Dat vraagt ook van overheden en instellingen een andere houding. Durven (en mogen) loslaten, faciliteren waar het kan en opvangen daar waar het nodig is. Het LEADER-programma zet zowel in op dorps- en wijkinitiatieven, als op verbetering van de omgevingskwaliteit en probeert daarnaast een cultuuromslag binnen de doelgroepen te bewerkstelligen.

Het uitbreiden en verbeteren van de (agro)toeristische infrastructuur

Oost-Groningen kenmerkt zich door een prachtige diversiteit aan landelijk gebied. Daarnaast is de ontwikkeling van (innovatieve) landbouw iets dat gezien mag worden. Dat geldt voor zowel de nieuwe grootschalige landbouw als voor de meer kleinschalige landbouw die zich ook richt op verbredingsactiviteiten zoals natuurlijk beheer, innovatie, streekproducten en biologische teelt. Met name die laatste (de kleinschalige landbouw in een landschappelijk aantrekkelijk gebied mét de mogelijkheden van verbredingsactiviteiten) is zeer kansrijk voor de toeristische markt. Wat betreft natuur en de toeristische infrastructuur is de laatste jaren door de overheden, mede met inzet van LEADER-middelen, flink geïnvesteerd. Veel vaarverbindingen, fietspaden, natuurgebieden en wandelpaden liggen er goed bij. Wat echter achterblijft, is de spin-off op toeristisch (en dus economisch) vlak. Dit LEADER-programma willen we vooral inzetten om de verbeterde infrastructuur beter uit te nutten. We denken daarbij enerzijds aan het stimuleren van activiteit(en) en faciliteiten langs deze reeds gedane investeringen in o.a. natuur en vaarverbindingen en aan betere (gezamenlijke) profilering van het Oost-Groninger aanbod op de toeristische markt.

Vertaling van de thema's naar algemene doelen

Hieronder noemen we de algemene doelstellingen die we nastreven bij de gekozen thema's. In paragraaf 3.2 vertalen we deze algemene doelstellingen naar concrete output (onze eigen inspanningen) en outcome (verwachte / gewenste resultaten).

Economische impuls bij achterblijvende minder verstedelijkte gebieden

1. Versterken en verder doorontwikkelen van economische activiteiten (gericht op zowel economische groei als beschikbaarheid van arbeidsplaatsen)
2. Versterking van de (innovatie van de) duurzame landbouw- en industriële sector
3. Versterking van de kwaliteit van het kernwinkelgebied
4. Vergroten van de kansen voor de toekomstige beroepsbevolking, zowel in Oost-Groningen als in (bijvoorbeeld) de stad Groningen, de Eemshaven en Duitsland

Activiteiten of ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie op het platteland vergroten

1. Versterken van de sociale cohesie en stimuleren van dorps- en wijkinitiatieven
2. Verbeteren en versterken van ontmoetingsfuncties (zoals een dorps huis of school)
3. Verbeteren van de aansluiting tussen vraag en aanbod op het gebied van zorg en welzijn en versterken van het aanbod
4. Verbeteren van de bereikbaarheid van accommodaties en dorpskernen
5. Behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit

Het uitbreiden en verbeteren van de (agro)toeristische infrastructuur

1. Verbetering van (de kwaliteit van) het toeristisch-recreatieve aanbod
2. Versterking van de promotie van de regio met als gevolg een toename van bezoekers

Integraliteit

Economische ontwikkeling, ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid zijn nauw met elkaar verbonden. Dat is ook één van de hoofdredenen waarom de LAG kiest voor de thema's economische impuls, sociale cohesie en (agro)toeristische infrastructuur. Daarbij speelt ook het bestaan van de 'Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden', de regeling in het kader van het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan. Deze regeling stimuleert initiatieven op het gebied van leefbaarheid (met een nadruk op wonen, onderwijs en zorg) en valt onder de verantwoordelijkheid van een aantal bestuurders die ook in de LAG zitting hebben. Op deze wijze is ook de (inhoudelijke, financiële en procedurele) afstemming tussen beide regelingen geborgd en bovendien complementair aan elkaar.

Beekherstel en toeristische ontwikkeling nabij Smeerling
FOTO: E.F. PERTON

Bij een goed ontwikkelingsprogramma zijn verschillende sectoren en actoren met elkaar verbonden. Zoals uit de gebiedsanalyse blijkt, werken diverse sectoren in Oost-Groningen al nauw met elkaar samen en ontstaan juist kansen voor verrijking van die afzonderlijke sectoren doordat nog intensiever met elkaar wordt samengewerkt. De relatie tussen de landbouw- en verwerkende industrie is daar het meest typerende voorbeeld van (zoals de Avebe). Binnen de sectoren zien wij juist kansen ontstaan door betere samenwerking tussen de actoren (ondernemers). Betere kennis van elkaars bezigheden en ervaringen draagt bij aan een toename van de professionaliteit en betere samenwerking draagt bij tot het aanboren van nieuwe markten. De toeristische sector is daarvan het beste voorbeeld. Wanneer toeristische ondernemers meer samenwerken, ontstaan zowel kansen voor arrangementen en een verrijking van het aanbod als voor een betere gezamenlijke profilering in de markt. De integraliteit zien wij ook in de samenwerking met de regio's die grenzen aan Oost-Groningen en in hoge mate dezelfde opgaven kennen. De samenwerking met het Duitse LEADER-gebied W.E.R.O. en met Zuidoost-Drenthe krijgt in ons programma nadrukkelijk vorm. Zowel met Duitsland als Drenthe wordt het programma inhoudelijk afgestemd, met de Duitse partner is zelfs een samenwerkingsconvenant gesloten om de samenwerking ook bestuurlijk kracht bij te zetten (zie bijlage 3).

Innovatie

Onze keuze om in de strategie vooral in te zetten op behoud en versterking van de bestaande kwaliteiten van de regio (potentie) betekent niet dat we conservatief zijn en geen kansen zien in nieuwe ontwikkelingen en innovatie. Sterker nog; om kwaliteit te behouden en om te gaan / aan te sluiten bij ontwikkelingen in de markt en de maatschappij is innovatie noodzakelijk. Daarbij zien wij innovatie op twee verschillende vlakken; technologische innovatie, ook op het gebied van duurzaamheid, en sociale innovatie. Technologische innovatie zien we vooral in de landbouw- en industriector. Nieuwe productietechnieken, nieuwe toepassingen van landbouw- en restproducten en toenemende digitalisering. Deze zijn niet alleen kansrijk, maar zelfs van wezenlijk belang voor het verder ontwikkelen van ondernemingen in deze twee sectoren. Op dit vlak zien wij mogelijkheden voor een koppeling / afstemming met de innovatieregelingen van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). Sociale en maatschappelijke innovatie zien wij vooral in de wijze waarop burgerinitiatief tot stand komt en in toenemende mate een rol speelt. Zeker in kleinere kernen, waar het aanbod aan sociaal maatschappelijke diensten (welzijn, zorg, dagbesteding) afneemt, zien we nieuwe vormen van particulier ondernemerschap ontstaan, waarbij aanspraak wordt gemaakt op de eigen kracht van de dorpsgemeenschap. Dat vraagt niet alleen een nieuwe rol van bewoners uit deze dorpen, het vraagt ook om het bieden van ruimte en de vrijheid om te experimenteren. Voor veel overheden en instellingen betekent dat een nieuwe manier van werken; een faciliterende houding en de durf om 'los te laten'. Op dit vlak wordt door steeds meer lokale overheden geëxperimenteerd; ook in het LEADER-programma voor Oost-Groningen willen we daar uitgebreid de ruimte voor geven.

Duurzaam Door

Duurzaam Door is een landelijk programma (looptijd 2014-2017), dat in Noord-Nederland gezamenlijk is opgesteld en wordt uitgevoerd door de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. Het doel van het programma Duurzaam Door is het ontwikkelen en faciliteren van regionale netwerken en knooppunten voor duurzaam leren. Dit leren is gericht op sociale innovaties die nodig zijn voor de transitie naar de (vooral) groene economie. Onder andere duurzaam produceren en integrale gebiedsontwikkeling zijn processen waarbij Duurzaam Door wil ondersteunen. Het gaat met name om zo praktisch mogelijk verder ontwikkelen van duurzame ontwikkeling door samenwerkende partijen uit economische, ecologische en maatschappelijke hoek, dit op basis van het principe sociaal leren. Het Duurzaam Door programma ziet kansen bij ontwikkelingen op het gebied van bijvoorbeeld biobased economy, landschap, ruimtelijke kwaliteit, bereikbaarheid, krimp en sociale cohesie. Deze thema's komen grotendeels overeen met de thema's waar het LEADER-programma in Oost-Groningen aan gaat werken.

De thema's sluiten dus goed bij elkaar aan en bij beide programma's worden vraaggerichte bottom-up projecten nagestreefd. Wij zien dan ook goede kansen om vanuit beide programma's gezamenlijk projecten uit te werken.

Aansluiting bij overig beleid

Eén van de criteria waar projecten aan moeten voldoen is dat zij niet strijdig zijn met ander vastgesteld beleid van bijvoorbeeld gemeenten, provincie en Europese fondsen. Projecten worden hierop getoetst. De LAG wil echter nog een stap verder gaan. Zij stimuleert initiatiefnemers om, indien doelstellingen uit de LOS aansluiten bij doelstellingen van vastgesteld beleid van andere partijen, af te stemmen met deze partijen over gezamenlijke kansen of de ontwikkeling en uitvoering van projecten in gezamenlijkheid op te pakken. Gezien de doelstellingen die de LAG voor de periode 2014-2020 kiest, zou aansluiting met name mogelijk moeten zijn op het vlak van economie, arbeidsmarktbeleid, landbouw, krimp, recreatie & toerisme, zorg & welzijn en leefbaarheid. Op het gebied van arbeidsmarkt bijvoorbeeld wordt er de komende jaren een groot project uitgevoerd in het kader van de Duits-Nederlandse grensoverschrijdende arbeidsmarkt. Het LEADER-programma kan hier perfect bij aansluiten. De LAG zal ook zelf initiatieven ontplooiën om de aansluiting en gezamenlijke uitvoering van projecten te stimuleren.

Samenwerking LEADER en Agenda voor de Veenkoloniën

De Agenda voor de Veenkoloniën is een samenwerkingsverband van de provincies Groningen en Drenthe, de zeven Veenkoloniale gemeenten en de waterschappen Hunze en Aa's en Vechtstromen. De samenwerking is gericht op de sociaal-economische versterking van de Veenkoloniën. De Agenda werkt aan het profileren en positioneren van de Veenkoloniën als innovatief landbouwgebied met kansen voor water en energie als onderdeel van de biobased economy in Noord-Nederland. Het ontwikkelen van een sterk netwerk is hierin erg belangrijk.

De doelstellingen en werkwijze van de Agenda voor de Veenkoloniën sluiten goed aan op die van ons programma, met name op het gebied van (innovatie van de) duurzame landbouwsector. Voor de financiering van projecten zal zowel LEADER als het Innovatieprogramma Landbouw Veenkoloniën vanaf dit jaar vooral een beroep doen op Europese POP3-middelen. Op dit moment zijn het LEADER-programma en het Innovatieprogramma Landbouw beide klaar voor de uitvoering. Wij beschouwen dit als een uitgelezen moment om tot samenwerking op het gebied van projectontwikkeling en -realisering te komen door bijvoorbeeld projectideeën in een vroegtijdig stadium op kansen voor samenwerking en uitvoering te beoordelen en door het combineren van middelen uit de verschillende programma's. Als bijlage 3D is een samenwerkingsovereenkomst opgenomen.

3.2 MEETBARE DOELSTELLINGEN

Vanuit de algemene thema's die we in de vorige paragraaf beschreven, hebben we per thema de volgende doelstellingen geformuleerd. De doelstellingen zijn opgeschreven in de vorm van zowel output- als outcome. Daarbij merken wij op dat we de gestelde doelen voor de gehele LEADER-periode willen hanteren, maar dat wij voor het bepalen van de concretere doelstellingen en het activiteitenplan, onszelf graag de ruimte geven om tussentijds bij te sturen of ambities zelfs scherper neer te zetten. Wij nemen ons dan ook voor om jaarlijks onze doelstellingen te monitoren en de doelstellingen voor het daaropvolgende jaar te actualiseren. Op die manier houden wij voor onszelf de ambitie hoog en kunnen we inspelen op actualiteiten en mogelijke externe factoren. In de schema's op de volgende drie pagina's geven we per thema onze doelen, output en outcome doelstellingen weer. De outcome doelstellingen geven een doorkijk naar de door ons beoogde projecten. De resultaten van deze bottom-up initiatieven zijn echter niet vooraf door de LAG te bepalen, het aangeven van aantallen dan wel percentages kunnen dus alleen indicatief en als ambitie van de LAG beschouwd worden en zullen jaarlijks door de LAG geëvalueerd worden. Aanvragers zullen vooraf te kennen geven welke resultaten zij verwachten (sturen op indicatoren), zodat de LAG leden een goede afweging kunnen maken of de projecten bijdragen aan de strategie. Hieronder zal per thema, de doelen en ambities van de LAG Oost Groningen neergezet worden.

1. ECONOMISCHE IMPULS BIJ ACHTERBLIJVENDE MINDER VERSTEDELIJKE GEBIEDEN

Doel	Output	Outcome	Resultaten
1.1 Versterken en verder door ontwikkelen van bestaand ondernemerschap (gericht op zowel economische groei, innovatie als toename van arbeidsplaatsen)	De LAG stimuleert actief de doorontwikkeling van economische activiteiten op het gebied van professionalisering, samenwerking, innovatie en (digitale) bereikbaarheid (o.a. breedband)	stimuleren van de professionaliteit, sterker klantbewustzijn en doorontwikkeling van economische activiteiten bij bestaande ondernemers	20 initiatieven
		nieuwe samenwerkingsactiviteiten tussen bestaande ondernemingen	5 vernieuwende samenwerkingsverbanden
		innovatieve manieren om het vestigingsklimaat te verbeteren (omgevingskwaliteit / imago / profilering / verminderde regeldruk)	5 initiatieven
		toename en verbetering van de (digitale) infrastructuur / bereikbaarheid van ondernemingen	Ontwikkelen van 3 initiatieven
1.2 Versterking en toename van de (innovatie van de) duurzame landbouw- en industriector, rekening houdend met landschapskwaliteit en biodiversiteit	De LAG stimuleert actief ontwikkeling van innovatie en kennisverbetering in de duurzame landbouw- en industriector	Stimuleren van nieuwe (bedrijfs-) concepten en maatregelen die bijdragen aan streekgeigen (identiteit) en duurzaam ondernemerschap	Opzetten van 10 concepten
		vernieuwende projecten en toename van investeringen t.b.v. doorontwikkeling of innovatie van bestaande ondernemingen, gericht op jonge agrariërs.	Tot stand brengen van 10 projecten
		Stimuleren van kennisontwikkeling en concrete maatregelen op het gebied van innovatie, duurzame landbouw en samenwerking in de landbouw en (agro)industrie	5 projecten
		Initiatieven die vernieuwende toepassingen en procedé-ontwikkeling van landbouwproducten stimuleren (incl. streekproducten)	5 vernieuwende toepassingen
		stimuleren bedrijven op snel internet	10 bedrijven

Doel	Output	Outcome	Resultaten
1.3 Actief transformeren en verduurzamen van de gebouwde omgeving in kernwinkelgebieden en dorpen.	LAG stimuleert lokale overheden en middenstanders bij het (onderzoek naar mogelijkheden voor) versterken van de (beeld)kwaliteit van kernwinkelgebieden en dorpen.	Stimuleren van innovatieve oplossingen die de (beeld)kwaliteit van kernwinkelgebieden en dorpen vergroten en projecten die, het vestigingsklimaat voor ondernemers versterken.	10 projecten
		initiatieven die bijdragen aan dorps- en stadsvernieuwing gericht op het toekomstbestendig maken, verduurzamen, saneren, slopen en herbestemmen van de bestaande woning- en bedrijfsvoorraad.	25 initiatieven/projecten
		Stimuleren van initiatieven en projecten die bijdragen aan het tegengaan van leegstand van detailhandel in kernen en dorpen door herbestemming en transformatie.	5 projecten
1.4 Stimuleren en vergroten van de kansen voor de toekomstige beroepsbevolking en de randvoorwaarden hiervoor, zowel in Oost-Groningen als in (bijvoorbeeld) de stad Groningen, de Eemshaven en Duitsland.	LAG stimuleert actief de samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt en organiseert uitwisseling tussen de Oost-Groninger en Duitse arbeidsmarkt.	Stimuleren van bewezen methodes en perspectiefvolle vernieuwingen die de aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven bevorderen	5 vernieuwende initiatieven
		verbeterde aansluiting tussen de Oost-Groninger en Duitse arbeidsmarkt door innovatieve oplossingen en het stimuleren van grensoverschrijdende initiatieven en samenwerkingsverbanden.	3 grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden - innovatieve oplossingen

2. ACTIVITEITEN OF ONTMOETINGSPLAATSEN DIE DE SOCIALE COHESIE OP HET PLATTELAND VERGROTEN

Doel	Output	Outcome	Resultaten
2.1 Versterken van de sociale cohesie en stimuleren van dorps- en wijkinitiatieven	LAG stimuleert innovaties die bijdragen aan het versterken van de sociale cohesie, voorzieningen en dorps- en wijkinitiatieven d.m.v. kennisuitwisseling en financiële mogelijkheden	Stimuleren van initiatieven die bijdragen aan het versterken van de zelfredzaamheid en leefbaarheid (sociale cohesie) van dorpen	30 projecten
		Stimuleren van activiteiten en nieuwe methoden die verschillende bevolkingsgroepen (oud en jong / oud en nieuw) met elkaar verbinden	5 initiatieven - activiteiten die bevolkingsgroepen verbinden
		Stimuleren van initiatieven voor en door jongeren om de betrokkenheid van jongeren bij hun omgeving te vergroten.	10 initiatieven gericht op jongeren
		stimuleren van vernieuwende initiatieven op het gebied van actief burgerschap, noaberschap en dorpsinitiatieven	10 vernieuwende initiatieven
		Toename van het aantal coöperaties die bijdragen aan de sociale cohesie in de gemeenschap (bijv. wijkcoöperaties, energiecoöperaties en zorgcoöperaties)	Opzetten van 3 coöperaties en of samenwerkingsverbanden
2.2 Verduurzamen en optimaliseren van basis- en publiekvoorzieningen (zoals dorpshuizen, sportvoorzieningen, en scholen)	LAG stimuleert de verdere verduurzaming en professionalisering van ontmoetingsfuncties d.m.v. kennisuitwisseling en financiële mogelijkheden	Initiatieven die bijdragen aan vernieuwd ondernemerschap in kleine kernen door actief de randvoorwaarden te stimuleren om nieuwe kleinschalige voorzieningen (zoals een huiskamerrestaurant of buurtmoestuin) mogelijk te maken	10 initiatieven
		Stimuleren van Innovatieve oplossingen en (eenmalige) maatregelen om basisvoorzieningen te verduurzamen of kostendekkend te krijgen bijvoorbeeld door de toepassing van duurzame energie of professionalisering van inzet van vrijwilligerswerk	10 projecten
		Stimuleren van samenwerkingsverbanden en initiatieven en diensten in dorps- en buurtvoorzieningen (zoals brede scholen en buurthuizen) en ontwikkeling van nieuwe activiteiten	Opzetten van 5 samenwerkingsverbanden

Doel	Output	Outcome	Resultaten
2.3 Stimuleren van innovatieve oplossingen om de aansluiting tussen vraag en aanbod op het gebied van zorg en welzijn te vergroten	LAG stimuleert innovatie en samenwerking bij (en tussen) dorps- en buurtvoorzieningen, zorg- en welzijnsorganisaties en bewoners d.m.v. kennisuitwisseling en financiële mogelijkheden	toename van innovatieve oplossingen voor de veranderende vraag naar (thuis)zorg	7 innovatieve projecten
		vernieuwende methodieken en maatregelen die langer zelfstandig wonen van ouderen mogelijk maken (domotica etc.)	7 vernieuwende projecten
2.4 Verbeteren van de bereikbaarheid van accommodaties en dorpskernen	LAG stimuleert innovatieve vormen van vervoer en geeft financiële bijdragen aan de verbetering van (digitale) bereikbaarheid	toename van nieuwe concepten en vormen van vervoer / mobiliteit en (fysieke en digitale) bereikbaarheid van voorzieningen en dorpskernen	Ontwikkeling van 2 nieuwe concepten
		Stimuleren van initiatieven die bijdragen aan het opstarten, vergroten en realiseren van een betere digitale bereikbaarheid van het platteland.	ontwikkeling van 2 initiatieven
2.5 versterking van de ruimtelijke kwaliteit	LAG stimuleert projecten die bijdragen aan versterking van de ruimtelijke kwaliteit en de regionale identiteit	Vergroten van de (beeld)kwaliteit en verduurzamen van de openbare ruimte van de dorpskernen ten behoeve van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat	5 projecten
		Concrete initiatieven die een impuls geven aan dorpsvernieuwing / dorpsontwikkeling	10 initiatieven
		Stimuleren van initiatieven die bijdragen aan herbestemming of het versterken van monumentale of karakteristieke gebouwen en terreinen (zoals hergebruik en transformatie van vrijkomende (agrarische) bebouwing, functieverandering van kerken en industrieel erfgoed	10 initiatieven
		Kennisontwikkeling en onderzoeksmogelijkheden naar meer gebruiksmogelijkheden van cultuurhistorische gebouwen en -terreinen	2 onderzoeken
		Versterken van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten in en rond dorpen ter versterking van de regionale identiteit	5 projecten

3. HET UITBREIDEN EN VERBETEREN VAN DE (AGRO)TOERISTISCHE INFRASTRUCTUUR

Doel	Output	Outcome	Resultaten
3.1 Versterking van (de kwaliteit van) het toeristisch-recreatieve aanbod	LAG stimuleert ondernemerschap en samenwerkingsprojecten d.m.v. kennisuitwisseling en financiële mogelijkheden. Zowel gericht op Oost-Groningen, als op de toeristische versterking van de Duitse en Drentse grensstreek	Stimuleren van initiatieven van ondernemers die inspelen op nieuwe ontwikkelingen en nieuwe markten rond / nabij eerder gedane of toekomstige investeringen in natuur en landschap en (agro) toeristische infrastructuur (o.a. in vaarverbindingen en het natuurnetwerk)	10 initiatieven
		Vergroten van de professionaliteit en innovatiekracht bij toeristisch ondernemers	5 projecten
		Stimuleren van initiatieven die bijdragen aan de ontwikkeling van nieuwe vormen van dag attracties, arrangementen en route gebonden recreatie	5 initiatieven
3.2 Versterking van de promotie van de regio met als gevolg een toename van bezoekers	LAG stimuleert projecten en communicatiemiddelen die bijdragen aan een gezamenlijke promotie van het gebied. Zowel gericht op Oost-Groningen, als op de Duitse en Drentse grensstreek	Stimuleren van ondernemers die inspelen op het vergroten van het aanbod van(meerdaagse) overnachtingsmogelijkheden in het gebied door gebruik te maken van het streekeigen karakter	5 projecten
		Stimuleren van nieuwe grensoverschrijdende toeristische infrastructuur en faciliteiten	2 grensoverschrijdende projecten
		Stimuleren van initiatieven die zich richten op gezamenlijke promotie en marketing van Oost-Groningen als (agro)toeristisch verblijfsgebied	2 initiatieven gericht op gezamenlijke regionale promotie en marketing
		Initiatieven die inzetten op nieuwe of verbeterde samenwerkingsverbanden en netwerken tussen organisaties op het gebied van natuur, landschap, agrotourisme en cultuur(historie)	Opzetten van 2 samenwerkingsverbanden en netwerken

STIMULERINGSREGELING WINKELHART WINSCHOTEN

Voorbeeldproject

Stelmakerij in Sellingen
FOTO: E.F. PERTON

Winschoten is één van de kernen in Oost-Groningen met een belangrijke centrumfunctie. Door terugloop in het winkelbestand en leegstand dreigt vooral het winkelhart van Winschoten, de Langestraat en Torenstraat achteruit te gaan. Hiervoor is

een verplaatsings- en stimuleringsregeling ontwikkeld die het voor ondernemers mogelijk maakt te investeren in de kwaliteit van hun panden om zo een attractief winkelhart te behouden.

Foto's: M. Kattenwinkel, J. Heeres

ONTWIKKELING OOGSTMACHINE DUNAGRO OUDE PEKELA

Voorbeeldproject

**‘Oogstmachine vezel-
hennep betaalt zichzelf’**

OUDE PEKELA - Vezelhennep is een landbouwgewas dat vooral bekend staat om zijn gebruik als strooisel voor paardenstallen. Het bedrijf Dunagro is één van de weinig hennep verwerkende bedrijven in Nederland en experimenteert met de toepassingsmogelijkheden van hennep. Het gaat hierbij o.a. om toepassingen van Hennep als isolatiematerialen, diervoeders en vezels in de auto-industrie.

In 2012 ontwikkelde Dunagro een nieuwe verwerkingsmachine (ontbladeringsmachine) met behulp van het LEADER-programma om nieuwe toepassingen van gebruik van hennep mogelijk te maken.

Door de bladeren eerder te oogsten bleek dit product door het hoge eiwitgehalte in het blad uitermate geschikt voor diervoeders en voor toepassingen in de medische sector.

Foto: K. van der Spek

DE COMPAGNONS VAN ZUID EN OOST GRONINGEN

Voorbeeldproject

Vanuit het besef dat de regio Zuid en Oost Groningen wel degelijk groeimogelijkheden heeft en interessante kansen biedt, die kunnen bijdragen tot economische groei en verbetering van de leefbaarheid, heeft een aantal ondernemers en organisaties de krachten gebundeld en een stichting gevormd, genaamd ‘De Compagnons van Zuid en Oost Groningen’. Het hoofddoel van de stichting is dat de leden, afkomstig uit een breed maatschappelijk veld en met ervaring en kennis van de actuele situatie, als ambassadeurs de regio helpen promoten rond de thema’s ‘recreëren, wonen, werken en ondernemen’.

Leefbaarheid en aantrekkelijkheid van onze regio worden in belangrijke mate bepaald door een grote diversiteit aan cultuuruitingen. De Compagnons gaan daarom in 2015 en 2016 een nauwe samenwerking aan met een aantal partners op cultureel gebied. Dit onder de noemer CultuurWerkt.

Omdat de jeugd de toekomst heeft, ligt de focus op jonge startende kunstenaars en musici. Daarnaast willen de Compagnons er zorg voor dragen dat culturele evenementen, die meer aandacht in de eigen regio en daarbuiten verdienen, sterk geprofileerd worden in de regiomarketing campagne.

Foto's: Stijntje de Olde

MODELWONING NOORDERPOORT COLLEGE STADSKANAAL

Voorbeeldproject

In het nieuwe multifunctioneel, flexibel en duurzaam schoolgebouw van het Noorderpoortcollege in Stadskanaal is samen met het bedrijfsleven een modelwoning ontwikkeld. Deze woning kan steeds opnieuw worden opgebouwd en afgebroken. De modelwoning biedt nieuwe mogelijkheden voor praktijklessen en -examens voor leerlingen van het middelbaar beroepsonderwijs die op het Noorderpoortcollege een technische opleiding volgen. Het moet een ontmoetingsplaats worden van scholen, bedrijven en instellingen. Via de modelwoning binnen de school kunnen onderwijs en bedrijfsleven op een innovatieve manier samenwerken en de aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven verbeteren.

Foto's: E.F. Perton

STIMULEREN VAN DORPSONTWIKKELING IN WEDDE

Voorbeeldproject

Oude situatie dorpshuis

Het dorp Wedde is gelegen in het beekdal van de Ruiten- en Westerwoldse Aa en staat bekend om de vele wandelmogelijkheden in de omgeving van het dorp en zijn karakteristieke Burcht. De oude dorpskern en dorpshuis van Wedde waren behoorlijk gedateerd. De bewoners van Wedde hebben samen met de gemeente een plan

ontwikkeld om de dorpskern opnieuw in te richten en het dorpshuis een passende uitstraling te geven. Tevens wordt het gebruik (ontmoetingsplek) van het dorpshuis uitgebreid als informatievoorziening voor de wandelaar.

Foto's: Westerwolde Actueel, G. Smit en C. Glazenburg

MULTIFUNCTIONEEL CENTRUM COMPAEN VEENDAM

Voorbeeldproject

DE LIJWIEKSTEE IN NOORDBROEK

Voorbeeldproject

Door schaalvergroting van de landbouw verliezen in toenemende mate beeldbepalende boerderijen in Oost-Groningen hun functie, waardoor ze in verval raken en in sommige gevallen zelfs verdwijnen. Noordbroek is een dorp waar nog veel van dit soort karakteristieke panden te vinden zijn.

Compaen en de gemeente Veendam hebben in 2010-2011 een Multifunctionele accommodatie (MFA) gebouwd in Veendam, waarbij ontmoeting tussen kleine kinderen, jongeren, ouderen en andere doelgroepen centraal staat. In de MFA zijn organisaties gehuisvest die op verschillende maatschappelijke terreinen actief zijn: jongerencentrum, ouderenactiviteiten, peuterspeelzaal, BSO, sociale activering, vrijwilligerssteunpunt, maatschappelijk werk, GGD, Humanitas e.d. De MFA is geplaatst vóór een bestaande sporthal. In de tussenruimte is een multifunctionele binnentuin aangelegd waar alle doelgroepen gebruik van kunnen maken.

Zowel jongeren en ouderen als bewoners van de wijk. Het bouwen van de MFA is gedeeltelijk uitgevoerd via leer-werk trajecten. Het LEADER project behelsde de bouw van het centrum en de inrichting van het openbare tussengebied met sporttoestellen, bankjes, speeltoestellen, een podium, een digitaal scherm, schaak- en dambord, tafeltennistafel e.d. Er is vanuit LEADER een bijdrage gegeven ten behoeve van de onderdelen van het gebouw en de binnentuin die gericht zijn op ontmoeting tussen de verschillende partijen (jong&oud) in en om het gebouw.

Foto: E.F. Perton

Een kleinschalige zorginstelling heeft in 2011-'12 samen met een lokale ondernemer het plan opgevat om zo'n karakteristieke boerderij om te vormen tot kleinschalige zorginstelling (De Lijwiekstee) voor dementerenden, begeleid wonen, dagopvang en zorghotel. Het uiterlijke karakter van het pand

blijft op deze wijze behouden en levert voor het dorp ook nieuwe arbeidsplaatsen op in de zorg.

Vanuit het vorige LEADER-programma is voor planvorming en realisatie een bijdrage toegekend aan dit project.

Foto: Bouwbedrijf Mulder

MOUNTAINBIKE NETWERK WESTERWOLDE

Voorbeeldproject

Westerwolde is een halfbesloten landschap met mooie beekdalen en veel bossen. Het gebied is in toenemende mate in beeld als aantrekkelijk recreatie gebied. Een viertal toerfietsclubs uit Westerwolde hebben in 2012-2013 gezamenlijk met terrein beherende organisaties, het waterschap en gemeenten een plan uitgewerkt om in de beekdalen en bossen van Westerwolde een netwerk aan te leggen van Mountainbikeroutes. In totaal is er een netwerk aan routes gerealiseerd die 200 km lang is. Deze routes zijn opgebouwd uit vijf losse routes die variëren in lengte van 12 tot 45 kilometer en beginnen allemaal bij een horecagelegenheid in het gebied. Door de aanleg van dit netwerk is er voor een nieuwe doelgroep een toeristisch product gerealiseerd, waardoor de toeristische ontwikkeling en leefbaarheid van deze regio versterkt wordt.

Foto's: Stichting Promotie Westerwolde

SOCIAL SOFA'S EN VERHALENBANKJES OLDAMBT

Voorbeeldproject

Sinds april 2009 worden er in Winschoten Social Sofa's gemaakt. Social Sofa's zijn banken van massief beton en worden door vrijwilligers uit de regio bekleed met glasmozaïek. Het idee om elkaar te ontmoeten en gezamenlijk aan iets bijzonders voor de eigen leefomgeving te werken maakt nadrukkelijk deel uit van het Social Sofa-concept. Vaak zijn er kinderen betrokken bij het project en worden er in de ontwerpen van de banken kindertekeningen verwerkt.

In 2011 zijn de initiatiefnemers van Social Sofa begonnen met de verhalenbanken. In totaal gaat het om 32 banken. In het glasmozaïek zijn gebeurtenissen uit de plaatselijke geschiedenis op fantasievolle wijze door kinderen verbeeld. Bankens met een verhaal die op markante toeristische plaatsen in het landschap een plek krijgen.

De kracht van het project zijn de vele vrijwilligers die zich inzetten voor het project. Dat zijn de mensen op de werkvloer, die met veel geduld en enthousiasme het mozaïekwerk uitvoeren maar ook de betrokken wijkplatforms, scholen en dorpsverenigingen. Zij dragen o.a. de onderwerpen aan voor de verhalen die op de banken worden uitgevoerd.

Met de bankjes wordt Oost-Groningen op een bijzondere wijze op de kaart gezet en draagt dit project bij aan het leefbaar houden en de toeristische versterking van Oost-Groningen.

Foto's: Bureau het Wilde Oosten, Erwin Oolders fotografie

FRUITGAARD D'APPELHOF VLAGTWEDDE

Voorbeeldproject

In 2010 is op initiatief van Natuurmonumenten, IVN Westerwolde, vereniging Dorpsbelangen Vlagtwedde en de Pomologische vereniging, aan de zuidkant van Vlagtwedde een prachtige boomgaard met oude Groningse fruitrassen aangelegd door kinderen van de basisscholen De Zaaier en De Clockeslach.

De hoogstamfruitbomen die geplant zijn, bestaan allemaal uit oude Groningse fruitrassen, die vroeger ook in deze streek voorkwamen zoals de Groninger Kroon, de Smeerlinger Requette, de Zoete Brederode of de Winschoter Glory. Ook zijn langs de randen van de boomgaard veel kleinfruit aangelegd. Het gaat hierbij om rode en zwarte bessenstruiken, bosbessen, witte druiven en moerbeistruiken.

De fruitgaard is aan de achterkant ontsloten door een wandelpad. Vanuit het dorp kun je langs de fruitgaard lopen en een ommetje maken in het beekdal van de Ruiten A. Wandelen in het Dal van de Ruiten A is natuur beleven zoals die vroeger was. Door een groot beekherstelproject is de beek weer in zijn oorspronkelijke staat teruggebracht als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (voorheen de ecologische hoofdstructuur).

Het idee om een fruitgaard aan de rand van het dorp aan te leggen, ontstond binnen de Vereniging van Dorpsbelangen Vlagtwedde. Natuurmonumenten werkte mee om het plan samen met omwonenden vorm te geven. Het basisonderwijs van Vlagtwedde, gehuisvest op de locatie 't Aambeeld vlak naast de nieuwe boomgaard, gaat de plek gebruiken als een soort van 'buitenlokaal'. Een plek waar de kinderen natuur- en milieules krijgen en in contact komen met de natuur. Behalve de boomgaard zijn ook een

wandelpad (dorpsommetje), brug en steiger voor educatieve doeleinden aangelegd bij de Ruiten Aa. Dit project is een mooi voorbeeld van een bottom up initiatief van en door de bevolking van Vlagtwedde, waarbij ook de versterking van de omgevingskwaliteit centraal staat.

Foto's: Natuurmonumenten en vereniging dorpsbelangen Vlagtwedde

De opening van de Appelhof

4 ACTIVITEITENPLAN

4.1 UITVOERING VAN PROJECTEN

Het LEADER-programma is een bottom-up programma. De thema's en prioritering hebben we als LAG met een breed maatschappelijk veld opgesteld. Deze doelstellingen en ook de verwachte resultaten zijn terug te vinden in de tabellen op pagina 22, paragraaf 3.2 meetbare doelstellingen. De projecten die binnen het programma gerealiseerd zullen worden, zijn projecten die 'van onderaf komen'. Dat kunnen natuurlijk private partijen zijn, maar ook lokale overheden kunnen met projectvoorstellen komen die bijdragen aan de realisatie van de gewenste doelen. De LAG heeft daarin geen sturende rol; ze agendeert, stimuleert en faciliteert. Dat houdt dan ook in dat wij als LAG in principe zelf geen projecten initiëren. Onze activiteiten bestaan uit het enthousiasmeren en faciliteren van (mogelijke) aanvragers. Dat doen we door een actief beleid op communicatie en PR, persoonlijke inzet van de LAG-leden én door het organiseren van enkele bijeenkomsten om (mogelijke) initiatiefnemers met elkaar in contact te brengen.

Communicatie en PR

- De LAG Oost Groningen zal ieder half jaar of zo vaak als noodzakelijk een digitale nieuwsbrief uitgeven. Ook zal de website beter toegankelijk gemaakt worden voor initiatiefnemers. Hierop worden ook de doelen benoemd en het proces van aanvragen uitgelegd. Na toekenning van bijdragen aan projecten wordt een korte omschrijving van het betreffende project ter inspiratie van anderen opgenomen op de website.
- Waar nodig zullen er op bepaalde thema's en doelen aparte thema bijeenkomsten worden georganiseerd met stakeholders in dorpen en gebiedspartijen om zo invulling te geven aan het betreffende doel.
- Jaarlijks zullen er vier subsidierondes opengesteld worden door de LAG, waarvan er twee met Europese middelen voor de grotere projecten en twee met alleen nationale middelen voor de relatief kleinere projecten.
- Ieder jaar zal de LAG een jaarverslag opstellen en deze ook publiceren op hun website.
- Eén keer per jaar zullen de LAG en steungroep een bijeenkomst organiseren om de strategie en stand van zaken met elkaar te bespreken. Hieruit kan een bijstelling van de strategie of aanvullend aandacht voor een achterblijvend doel komen.
- De LAG en steungroepen blijven gehonoreerde projecten gedurende de looptijd van het programma volgen en zijn te allen tijde bereid ook met afgewezen initiatiefnemers het gesprek aan te gaan. De LAG Oost Groningen hecht veel waarde aan een transparante benadering.

Persoonlijke inzet van de LAG

De LAG-leden zijn bewust gekozen op basis van hun inhoudelijke expertise en betrokkenheid, maar ook vanwege hun competenties als het gaat om netwerk (opbouwen) en enthousiasmeren. De LAG-leden zijn daarmee onze ambassadeurs; ze zetten zich persoonlijk in om bekendheid te geven aan de mogelijkheden van het LEADER-programma.

Bijeenkomsten

We weten uit ervaring dat het organiseren van bijeenkomsten om elkaar te ontmoeten, van elkaar te leren én samenwerkingsverbanden op te zetten een heel zinvolle activiteit is. Intensief uiteraard in de voorbereiding, maar met een groot effect. Wij gaan, gericht op de gekozen thema's, minimaal eens per jaar een dergelijke bijeenkomst organiseren (plattelandscafé).

Daarnaast organiseren we informatieve bijeenkomsten over de mogelijkheden van het LEADER-programma in de drie subregio's.

SAMENWERKING MET DE LEADER REGIO TARTUMAA IN ESTLAND

Voorbeeldproject

4.2 SAMENWERKING

De LAG Oost-Groningen heeft al bij aanvang van het LEADER-programma 2007-2014 de keuze gemaakt om alleen samenwerking aan te gaan met gebieden waarbij het niet alleen gaat om het uitwisselen van kennis, maar waar juist concrete projecten mogelijk zijn.

Samenwerking met Duitsland

De LAG Oost-Groningen heeft destijds met de ondertekening van het zogenaamde 'convenant van Leer' (2007) de intentie uitgesproken om gezamenlijk te werken aan concrete projecten in de Duits-Nederlandse grensregio, specifiek met het aangrenzende LEADER W.E.R.O. - Deutschland gebied. Doordat in de vorige programmaperiode de werkwijze en doelen van uitvoering van het LEADER-programma tussen de beide lidstaten dusdanig anders geïnterpreteerd werd, zijn er relatief weinig concrete projecten uit voort gekomen. Toch hebben beide gebieden LEADER W.E.R.O. Deutschland en het LEADER-gebied Oost-Groningen bij de totstandkoming van de beide LOS documenten gezamenlijk gekeken of er raakvlakken te benoemen waren voor toekomstige samenwerking. Deze samenwerking zien beide partijen vooral op het gebied van demografische ontwikkeling, arbeidsmarktbeleid en grensoverschrijdende toeristische en landschappelijke ontwikkelingen. Hiervoor hebben beide regio's een intentieverklaring opgesteld en ondertekend, waarin uitgesproken wordt op deze thema's waar mogelijk concrete grensoverschrijdende projecten uit te voeren (zie bijlage 3a). Daarnaast sluiten wij aan bij reeds bestaande samenwerkingsverbanden tussen gemeenten in het grensgebied (Bellingwede – Rhede, Vlagtwedde – Haren Ems en Oldambt – Leer). De doelstellingen zijn ook vertaald naar concrete output en als zodanig opgenomen in deze LOS.

Samenwerking met Estland

De tweede grensoverschrijdende samenwerking die de LAG Oost-Groningen graag wil continueren is de samenwerking met het LEADER gebied Tartumaa, in het Zuidoosten van Estland. Al in de vorige LEADER-periode zijn er succesvolle samenwerkingsverbanden en projecten ontstaan. De LAG Oost-Groningen en het Estse LEADER-gebied Tartumaa hebben beide de voorkeur uitgesproken om ook in de voorliggende periode opnieuw te gaan samenwerken (bijlage 3b). Hierbij valt vooral te denken aan de ontwikkelingen van toeristische arrangementen tussen beide gebieden (o.a. natuurbeleving, streekproducten en cultuurhistorie zoals vestingwerken en Hanzesteden), het vergroten van nieuwe afzetmarkten (veen, hout, bloemen etc) en kennisuitwisseling m.b.t. het vasthouden van jongeren in minder verstedelijkte gebieden.

Daarnaast ziet de LAG Oost-Groningen kansen om aansluiting te zoeken bij het kennisnetwerk LINC (LEADER Inspired Network Community) van de samenwerkende LEADER gebieden uit Estland, Duitsland, Finland en Oostenrijk op bijvoorbeeld het gebied van demografische ontwikkelingen en vermarkting van minder toeristische gebieden om kennis te delen.

Samenwerking met LEADER Zuidoost-Drenthe

Wij werken actief samen met het LEADER-gebied Zuidoost-Drenthe. In het proces van het opstellen van de LOS is meerdere malen afstemming gezocht om beide programma's, op sociaal-economische en de toeristische thema's, zo goed mogelijk op elkaar aan te laten sluiten.

LEADER Zuidoost Drenthe en LEADER Oost-Groningen lijken in sociaal-economisch opzicht veel op elkaar. Beide regio's kennen bevolkingskrimp, vergrijzing en ontgroening. Jongeren trekken weg in verband met studie, en komen vaak niet meer terug. De achterblijvende jongeren zijn vaak lager opgeleid en hebben minder perspectief. Het gemiddelde inkomen en opleidingsniveau van de bevolking is in beide regio's lager dan gemiddeld in

In 2011 heeft er een uitwisseling plaatsgevonden tussen (toeristische) ondernemers uit het gebied Oost-Groningen en de LEADER regio Tartumaa in Zuid-Oost Estland.

Ondernemers uit Oost-Groningen presenteerden zich met specialiteiten en lekkernijen op de grootste landbouwbeurs van de Baltische Staten.

Later in dat jaar vond er een tegenbezoek plaats van Estse ondernemers aan Oost-Groningen met streek- en toeristische producten om hun regio te promoten. Dit resulteerde er onder andere in dat er tot de dag van vandaag een arrangement aangeboden wordt in Estland om ondernemers en bezienswaardigheden in het gebied Oost-Groningen te bezoeken.

Streekmarkt Estland in Winschoten en plein Tartu
FOTO: E.F. PERTON

Nederland. Een verhoudingsgewijs groot percentage van de beroepsbevolking is afhankelijk van sociale werkvoorzieningsschappen. De woningmarkt staat onder druk. Door het verdwijnen van voorzieningen komt de bereikbaarheid van de overblijvende voorzieningen onder druk te staan.

Het is gelukkig niet alleen kommer en kwel. Zowel Zuidoost-Drenthe als Oost-Groningen hebben grote kwaliteiten, bijvoorbeeld op het gebied van landschap, toeristische mogelijkheden / potentie en noaberschap. Het is de uitdaging om deze sterke punten optimaal te benutten bij het versterken van de sociaal-economische vitaliteit.

LEADER Zuidoost-Drenthe en LEADER Oost-Groningen gaan de komende jaren werken aan de sociaal-economische vitaliteit met behulp van het LEADER-programma. Beide regio's hebben gekozen voor de thema's sociale cohesie en lokale economie. Oost-Groningen heeft daarnaast (agro-)toeristische versterking gekozen als apart thema, terwijl Zuidoost-Drenthe de toeristische versterking als onderdeel van de lokale economie beschouwd. Binnen de gekozen thema's hebben beide regio's doelen en actielijnen benoemd.

Als we kijken naar de doelen die zijn benoemd zien wij veel kansen voor samenwerking, onder meer bij:

- Versterken van de sociale cohesie door middel van vrijwilligersinitiatieven, zoals bijvoorbeeld coöperaties
- Efficiënt en duurzaam gebruik van publiekvoorzieningen zoals dorpshuizen
- Verbetering van de samenwerking, professionalisering en netwerkvorming bij ondernemers (zowel in het algemeen als specifiek bij toeristisch en cultuurhistorische ondernemers en organisaties)
- Verbeteren van samenwerking op het gebied van promotie en marketing, via bestaande infrastructuur
- Verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt en toename van het aantal werk-leertrajecten
- Stimuleren van bottom-up dorpsvernieuwing, herbestemming van monumentale panden en hergebruik van vrijkomende bebouwing
- Stimuleren van innovatieve projecten op het gebied van vervoer en bereikbaarheid (fysiek en digitaal)

Om de voorgenomen samenwerking te bekrachtigen hebben de LAG's een samenwerkingsovereenkomst opgesteld welke als bijlage 3C is opgenomen.

Overige samenwerking op (inter)nationaal niveau

Als tijdens de uitvoering van het LEADER-programma blijkt dat ook doelstellingen behaald kunnen worden door met andere LEADER-gebieden samenwerking te zoeken, zal de LAG deze kansen zeker benutten.

4.3 AANJAAGKOSTEN / DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING

- Jaarlijks organiseert de LAG een 'plattelandscafé' (werktitel). Dit is een bijeenkomst waarbij LAG, steungroepen, maatschappelijke partijen maar ook ondernemers en inwoners van Oost-Groningen bij elkaar komen met hun wensen en ideeën. Op deze manier worden enerzijds netwerken opgebouwd en onderhouden en is er anderzijds een plek waarbij wensen, behoeften en ideeën worden samengebracht en een stap verder kunnen komen. Partijen kunnen actief door de LAG worden benaderd om aanwezig te zijn. Bekeken wordt of deze plattelandscafés samen met andere programma's (bijv. bevolkingsdaling) kunnen worden georganiseerd. Op deze plattelandscafés kunnen ook resultaten worden gedeeld over bijvoorbeeld uitgevoerde projecten.
- De LAG stimuleert het organiseren van workshops voor maatschappelijke partijen, ondernemers en inwoners over onderwerpen die zorgen voor betere projecten en een goede samenwerking. Het kan dan bijvoorbeeld gaan over het schrijven van goede projectvoorstellen, crowdfunding, lobbyen en PR.
- De LAG onderzoekt de mogelijkheid om voorlichtingsbijeenkomsten te houden voor initiatiefnemers die een bijdrage vanuit het LEADER-programma hebben gekregen, bijvoorbeeld over hoe ze het project subsidietechnisch gezien het beste kunnen uitvoeren (hoe verantwoord je de gemaakte kosten, hoe communiceer je over je projectresultaten, welke regels moet je je aan houden). Deze bijeenkomsten kunnen

wellicht worden georganiseerd samen met RVO, die de beschikkingen afgeeft en de verantwoording verzorgt.

- Vier tot vijf keer per jaar komen LAG en steungroepen bijeen om ontwikkelingen te bespreken en projecten te beoordelen. Daarnaast wonen LAG-leden en steungroepleden bijeenkomsten bij met als doelstelling promotie van het programma, lobby/ draagvlak verwerven, projectontwikkeling, kennisbevordering etc.
- Jaarlijks wordt een gezamenlijke bijeenkomst gehouden voor LAG en steungroepen waarbij kennisuitwisseling, evaluatie en bijsturing van het programma centraal staan.

4.4 BESTUUR EN ORGANISATIE LAG

- De LAG is verantwoordelijk voor het uitvoeren van het programma. Zij wordt daarbij ondersteund door de provincie.
- Het secretariaat is in handen van de Provincie Groningen. De provincie levert een secretaris van de LAG en biedt ondersteuning aan in de vorm van projectadvisering. Dit houdt in dat de projectadviseur/secretaris gesprekken kunnen hebben met projectindieners en maatschappelijke partijen. Of deze ondersteuning zich beperkt tot alleen provinciale medewerkers is op dit moment niet te zeggen, het kan nodig zijn om meer projectadviseurs in te zetten vanuit de deelnemende gemeenten of op een andere manier capaciteit in te huren.
- De provincie zorgt in principe samen met de gemeenten voor het versturen van uitnodigingen, notuleren tijdens vergaderingen en rondsturen van vergaderstukken. Gemeenten zorgen voor de secretariële ondersteuning van de steungroepen.

4.5 ADMINISTRATIE

De administratie van het gehele LEADER-programma wordt uitgevoerd door de RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), in opdracht van de Provincie Groningen. Het gaat daarbij zowel om de financiële administratie als om het beheer van dossiers. Formeel is de Provincie Groningen eindverantwoordelijk voor het uitvoeren van het LEADER-programma. De uitvoering van het programma vindt uiteraard decentraal plaats; in de regio zelf.

4.6 COMMUNICATIE

Communicatie is een belangrijk middel om de doelstellingen van de LOS te behalen. Er zijn verschillende doelen en onderdelen van communicatie te onderscheiden, welke in deze paragraaf verder worden uitgewerkt. Aan de start van de programmaperiode zal het accent binnen de communicatie vooral liggen bij het bekendmaken van de Lokale Ontwikkelingsstrategie, het verwerven van draagvlak, het stimuleren van projectontwikkeling en opzetten en aanhalen van samenwerkingsverbanden binnen de regio en met de partnergebieden.

Als het programma eenmaal loopt zal het accent verschuiven naar het bewaken en (indien nodig) bijsturen van de doelstellingen uit de Lokale Ontwikkelingsstrategie.

Promotie en PR van de LOS Oost-Groningen 2014-2020

Concrete communicatieactiviteiten over de Lokale Ontwikkelingsstrategie en over projecten zijn essentieel om de inhoud van het LEADER-programma bekend te maken. Om te zorgen voor herkenbaarheid van al deze activiteiten kiest de LAG ervoor deze centraal aan te sturen. Dit geldt voor de algemene PR en daar waar specifiek sprake is van materiaal (brochures, folders, infopanelen, kaarten e.d.) dat gemaakt wordt ten behoeve van voorlichting en promotie in het kader van LEADER Oost-Groningen.

Communicatie met het gebied

De communicatie met de bewoners van Oost-Groningen speelt een centrale rol bij de uitvoering van de ontwikkelingsstrategie. Internet is het belangrijkste medium om informatie beschikbaar te stellen over het programma en de projecten die ontwikkeld worden met LEADER. Dit zal plaatsvinden via een website waarbij de site van het vorige LEADER-programma als uitgangspunt wordt genomen. Indien gewenst en zinvol zal daarnaast ook op papier gecommuniceerd worden. Ook via publicaties in dorpskranten en Huis aan Huis bladen kan informatie verspreid worden. De regionale kranten, radio en tv zullen maximaal worden ingezet.

- De website van LEADER Oost-Groningen is een goede manier om informatie te publiceren over het programma, de doelstellingen en actielijnen, praktische informatie zoals contactgegevens en deadlines. Daarnaast kan hier informatie over projecten worden geplaatst (persberichten, verslagen, foto's).
- De LAG is via een algemeen emailadres bereikbaar voor vragen en opmerkingen, via deze weg kunnen ook projecten (rijp en groen) worden ingediend.
- De LAG wil een loket in de regio faciliteren. Op dit moment heeft het Plattelandshuis in Molen Edens in Winschoten deze functie. Wellicht zal de loketfunctie in de toekomst worden ingevuld door de verschillende gemeentehuizen hiervoor te gebruiken. Het regiokantoor zal slechts een beperkte bezetting kennen, en is gedurende kantooruren beschikbaar om een bespreking te hebben met de LAG of het ondersteuningsteam of om een kleinschalige bijeenkomst te houden. Telefonisch is LEADER bereikbaar via het telefoonnummer van het Plattelandshuis. Als hier niemand aanwezig is wordt de telefoon doorgeschakeld naar het provinciehuis.
- Van het nieuwe programma worden brochures gemaakt welke verspreid worden via bijvoorbeeld gemeentehuizen.
- De bijeenkomsten zoals genoemd onder 3.1, zoals plattelandscafés zijn een belangrijk communicatiemiddel. Hier is behalve 'zenden' ook veel ruimte om te 'ontvangen', om met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partijen in gesprek te gaan over het programma en de projecten.
- Sociale media zoals facebook en twitter kunnen worden gebruikt om te communiceren met doelgroepen (zoals jongeren) die minder zijn ingesteld op traditionele communicatiemiddelen zoals kranten en televisie.

Communicatie met andere LEADER-gebieden

Internet (website, email) is een manier om te communiceren met andere LEADER-gebieden. Via de website kunnen deze gebieden van informatie worden voorzien over LEADER Oost-Groningen. Daarnaast kan de LEADER Actiegroep partners zoeken voor samenwerking, informatie uitwisselen en kennis overdragen. Ten behoeve van buitenlandse bezoekers zal, waar nodig en zinvol, informatie in de relevante talen geproduceerd worden.

Publiciteitsvoorschriften voor projectaanvrager

Projectaanvragers moeten bij uitvoering van projecten voldoen aan de Europese richtlijn voor promotie en publiciteit en zijn verplicht om te voldoen aan publiciteitsvoorschriften :

- Plaatsen van borden bij openbare werken
- Plaatsen van gedenkplaat bij openbare voorzieningen
- Bij communicatiemiddelen gericht op aangaan externe contacten (werving afnemers, pers e.d.) : aangeven dat EU medefinancier is
- Inhoudelijke informatie over project verstrekken t.b.v. communicatieactiviteiten programmamanagement

De projectaanvragers worden op de voorwaarden gewezen in de toelichting op de beschikking die zij ontvangen. Ook zullen bijeenkomsten worden georganiseerd om projectaanvragers op weg te helpen bij de uitvoering van hun project. Onderdeel daarvan is uitleg over de verplichtingen rondom publicaties.

Burcht te Wedde, National Geographic project 2011 - 2012
FOTO: E.F. PERTON

Plattelandshuis in molen Edens in Winschoten
FOTO: M. KATTENWINKEL

ORGANISATIE

5.1 VERHOUDING TUSSEN LAG EN STEUNGROEPEN

In Oost-Groningen is gekozen voor het instellen van één LEADER actiegroep (LAG). Daarnaast zijn er drie steungroepen (een steungroep per sub regio; Westerwolde, Oldambt en Veenkoloniën). De steungroepen faciliteren de LAG in haar functioneren, hiermee wordt eveneens de bottom-up aanpak optimaal ingericht. De steungroepen zijn net als de LAG samengesteld uit 1/3 gemeentelijke leden (bestuurders) en 2/3 maatschappelijke leden. Voor het werken met steungroepen zijn twee belangrijke redenen: ten eerste zijn op deze manier alle zeven gemeenten bestuurlijk afgevaardigd en ten tweede staan de steungroepleden dicht bij de bevolking en kunnen daarbij op een lager niveau projecten faciliteren en stimuleren. Vanuit de steungroepen wordt via een getrapte werkwijze de voorzitter (bestuurder) en twee maatschappelijke leden afgevaardigd in de LAG.

Er is onderscheid te maken in taken van de LAG en taken van de steungroepen. De steungroepen zijn gemandateerd om projecten te beoordelen tot een bedrag van max. €50.000,-. Deze projecten worden ter kennisgeving naar de LAG verstuurd. In deze kleinere projecten zitten geen Europese middelen maar alleen provinciale en gemeentelijke middelen. De regels voor projecten zonder Europese middelen zijn eenvoudiger en ook de doorlooptijd is korter. Op projecten zonder Europese bijdrage zal het Rijkssubsidiekader van toepassing zijn. De kleinere projecten worden administratief en subsidietechnisch afgehandeld door SNN, een regionaal samenwerkingsverband van de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen. De projecten boven de € 50.000,- worden mede gefinancierd met Europese middelen en beoordeeld door de LAG. De subsidietechnische controle en afhandeling worden op voorschrift van de EU door RVO gedaan. Deze projecten kennen andere regels en een langere doorlooptijd. Over deze grotere projecten brengen de steungroepen advies uit aan de LAG.

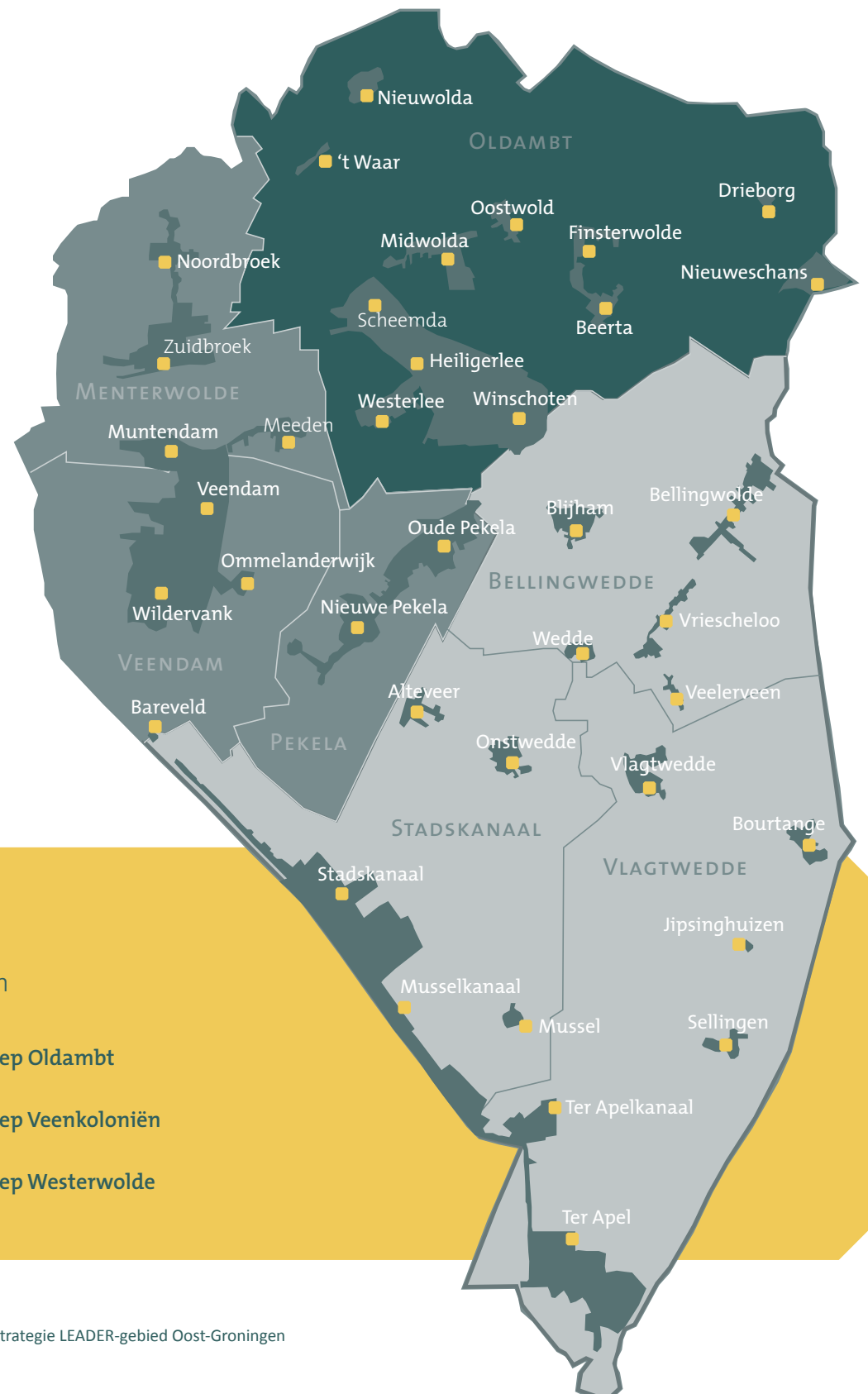
5.2 POSITIE, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN LAG/STEUNGROEPEN

De LAG initieert en beoordeelt projecten en is verantwoordelijk voor het behalen van de doelstellingen uit de LOS. De LAG beoordeelt en besluit over projecten met een gevraagde bijdrage van boven de € 50.000,-.

Taken en bevoegdheden van LAG-leden en steungroepleden:

- Opstellen van de LOS Oost-Groningen 2014-2020
- Actief deelnemen aan de bijeenkomsten van de LAG/steungroepen
- Actief deelnemen aan de overige bijeenkomsten die vanuit de LAG worden georganiseerd
- De gastheer/gastvrouw-rol vervullen tijdens de plattelandscafé 's
- Zorgen voor bekendheid van de LOS in Oost-Groningen en in gebieden waar mogelijke samenwerkingsprojecten geïnitieerd kunnen worden
- Vertegenwoordigen van de LAG in overlegstructuren zoals ondernemerskringen, landbouwoverleggen, dorpsraden etc.
- Tijdens de LAG-/steungroep vergaderingen beoordelen van actuele projecten aan de hand van de doelstellingen en criteria uit de LOS en een advies aan GS formuleren
- Het nemen van besluiten over de (wijze van) financiering van de afzonderlijke projecten
- Jaarlijks evalueren van de Lokale Ontwikkelingsstrategie en indien nodig bijsturen
- Jaarlijks bepalen van de output en outcome voor het komende jaar/jaren

- Verzorgen van inhoudelijke en financiële rapportages over de resultaten van de LOS
- Actief partijen met elkaar verbinden om daarmee doelstellingen te kunnen behalen
- Relevante ontwikkelingen op het gebied van de gekozen thema's volgen en deze vertalen naar projecten en samenwerkingen in het gebied
- Projecten initiëren die bijdragen aan de doelstellingen uit de LOS

LEADER regio
Oost-Groningen

- Steungroep Oldambt
- Steungroep Veenkoloniën
- Steungroep Westerwolde

5.3 PROFIEL EN SAMENSTELLING LAG

De LAG Oost-Groningen bestaat uit negen personen, bestaande uit minder dan 50% uit overheden en meer dan 50% maatschappelijke leden. Daarnaast zijn er drie steungroepen (Oldambt, Veenkoloniën en Westerwolde), die ook elk uit acht of negen personen bestaan. Door de omvang van het gebied Oost Groningen is ten behoeve van het bottom-up principe gekozen voor een werkwijze waarbij iedere sub regio (Westerwolde, Oldambt en Veenkoloniën) een steungroep instelt (conform dezelfde eisen van een LAG). Elke steungroep vaardigt via een getrapte werkwijze haar voorzitter (bestuurder) en twee van haar maatschappelijke leden af naar de LAG, waarmee het aantal maatschappelijke LAG-leden op zes komt. De overige drie LAG-leden zijn de voorzitters van de drie steungroepen en zijn bestuurders uit de deelnemende gemeenten.

Per steungroep houdt dit in; drie gemeentelijke vertegenwoordigers (bij Oldambt twee), aangevuld met zes maatschappelijke leden. Op die manier zijn er altijd meer maatschappelijke leden dan gemeentelijke leden. De LAG en steungroepen hebben een voorzitter die afkomstig is van een gemeente. De 'gemeentelijke' LAG- en steungroep leden zijn geselecteerd op basis van hun portefeuilles. Over het algemeen hebben deze bestuurders plattelandsontwikkeling, landbouw, krimp en leefbaarheid, economische zaken en of toerisme in portefeuille, en sluiten daarmee aan bij de thema's en doelen van deze LOS. De gemeenten bepalen zelf welke portefeuillehouder zij afvaardigen. In Oost-Groningen zijn de wethouders die bij LEADER betrokken zijn bijna allemaal (6 van de 7 gemeenten) ook lid van de stuurgroep van het Krimpprogramma dat in Oost-Groningen wordt uitgevoerd (Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden). Samenwerking en afstemming tussen dit krimpprogramma en LEADER is daarmee eenvoudig te realiseren.

Bij het tot stand komen van de LOS is door de LAG en steungroepen zorgvuldig nagedacht over het al dan niet handhaven van de LAG-steungroepenstructuur. Het werken met steungroepen wordt over het algemeen ervaren als zeer positief vanwege het bottom-up karakter. We hebben besloten vooralsnog met de drie bestaande steungroepen door te gaan, met name omdat men vreest dat er bij het ontbreken van steungroepen een te grote afstand tussen LAG en bevolking ontstaat, door de omvang van het gebied. In de loop van het programma (ongeveer een jaar nadat het programma in uitvoering is gegaan) zal de structuur geëvalueerd worden en kan er eventueel worden besloten de steungroepen anders te organiseren of toch te stoppen met steungroepen en alleen door te gaan met een centrale LAG structuur.

LAG-leden moeten voldoen aan een algemeen profiel en moeten daarnaast passen bij de thema's. Het algemene profiel van LAG-leden en steungroepleden is als volgt:

- Netwerk wat relevant is voor de gekozen thema's
- Overtuigingskracht
- Enthousiasme
- Verbinder
- Inhoudelijke kennis van de trends, ontwikkelingen en behoeften van minimaal één van de gekozen thema's
- Wonend in de regio Oost-Groningen

Het zou een meerwaarde hebben als de LAG qua samenstelling een afspiegeling vormt van de bevolking in Oost-Groningen, maar de bovenstaande eigenschappen vinden we belangrijker dan de juiste mix man-vrouw-jong-oud etc.

LAG-leden en steungroepleden worden benoemd op basis van hun expertise en toegevoegde waarde voor de thema's uit de LOS. De LAG heeft de volgende thema's vastgesteld:

- Economische impuls bij achterblijvende minder verstedelijkte gebieden
- Het uitbreiden en verbeteren van de (agro)toeristische infrastructuur
- Activiteiten of ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie op het platteland vergroten

Naast het algemene profiel moeten de LAG-leden qua kennis en netwerk aansluiten bij één of meerdere van de genoemde thema's. Kijkend naar de gekozen thema's wil de LAG de volgende samenstelling nastreven:

- Iemand met kennis van de economische sector (ondernemer, ondernemerskringen, kamer van koophandel, arbeidsmarktbeleid)
- Iemand met kennis van de landbouwsector
- Iemand met kennis van leefbaarheid (dorpsvereniging, wijkraad, zorg & welzijn, woningstichting)
- Iemand met kennis van de onderwijssector (voortgezet/beroepsonderwijs)
- Iemand met kennis van de toeristische sector (zoals een toeristisch ondernemer, marketingdeskundige, iemand vanuit een museum/culturele instelling etc.)
- Iemand met kennis van ruimtelijke kwaliteit (natuur & landschap, cultuurhistorie)

De profilering geldt met name voor de maatschappelijke leden. De gemeenten vaardigen ieder een bestuurder af die op basis van hun portefeuillevaardiging het beste aansluit bij de thema's van de LOS. Daarnaast dienen deze bestuurders een brede kijk te hebben op alle thema's en in staat te zijn benodigde kennis uit hun gemeentelijke organisatie en maatschappij op te halen.

economie	ondernemer, MKB, arbeidsmarktbeleid, kamer van koophandel
landbouw	akkerbouw, veeteelt, agrarische jongere
leefbaarheid	dorpsbelangen, wijkraad, zorg & welzijn, woningbouwvereniging, jongerenwerk
onderwijs	primair, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs
toerisme	toeristisch ondernemer, marketingdeskundige, culturele instelling/museum
ruimtelijke kwaliteit	natuur en landschap, cultuurhistorie, regionale identiteit

Voorlopige lijst leden LAG en steungroepen

LAG

Sipke B. Swierstra (vz)	burgemeester gemeente Veendam
Laura Broekhuizen	wethouder gemeente Oldambt
Bart Huizing	wethouder gemeente Westerwolde
René Perton	secretaris
Miranda Post-Kloosterhuis	economie (ondernemer)
Max Bentum	leefbaarheid en economie (woningstichting, dorpsbelangen, ondernemer)
Jan Loots	ruimtelijke kwaliteit en economie (ondernemer, natuur en milieu)
Eddy Niemeijer	economie, arbeidsmarkt
vacature	toerisme
Vacature	landbouw

STEUNGROEP OLDAMBT

Laura Broekhuizen (vz)	wethouder gemeente Oldambt
Bard Boon	wethouder gemeente Oldambt
René Perton	secretaris
Miranda Post-Kloosterhuis	economie (ondernemer)
Roel Loeters	landbouw
Willem Friedrich	leefbaarheid (cultuur)
Cees Stolk	Ruimtelijke Kwaliteit (cultuurhistorie)
Christianne Linssen	toerisme/economie
Henriëtte Beukema	toerisme/onderwijs

Portefeuille:

Krimp en Leefbaarheid, economische zaken en dorps- en wijkgericht werken
Kunst en cultuur, onderwijs, jeugd- en vrijwilligersbeleid

STEUNGROEP VEENKOLONIËN

Sipke B. Swierstra (vz)	burgemeester gemeente Veendam
Jaap Borg	wethouder gemeente Menterwolde
Jaap van Mannekes	wethouder gemeente Pekela
René Perton	secretaris
Max Bentum	leefbaarheid en economie
Aize Tolsma	leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit (dorpsbelangen)
Elly Knevelman	onderwijs, leefbaarheid (dorpsbelangen)
Annet Weijer	leefbaarheid (dorpsbelangen)
Hendrik Hachmer	cultuur, toerisme
Rowin Penning	cultuur, leefbaarheid

Portefeuille:

Bestuurlijke coördinatie en externe betrekkingen
Economische zaken en Ruimtelijke ordening
Recreatie, Ruimtelijke ordening,
Krimp en leefbaarheid

STEUNGROEP WESTERWOLDE

Goziena Brongers	wethouder gemeente Stadskanaal
Giny Luth	wethouder gemeente Vlagtwedde
Bart Huizing	wethouder gemeente Bellingwedde
René Perton	secretaris
Jan Loots	ondernemer, natuur en milieu
Eddy Niemeijer	economie/arbeidsmarkt
Rick Mulder	economie (ondernemer)
Frits Korvemaker	leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit
Janty Heeres	landbouw/economie
Margriet Nieuwenhuis	toerisme

Portefeuille:

Plattelands- en landschapsontwikkeling,
Natuur, Agrarische zaken, cultuur en
toerisme
Ruimtelijke Ordening, Gebiedsontwikkeling,
Groen- en Landschapsbeleid,
Plattelandsontwikkeling, Agrarische Zaken
en Wonen en leefbaarheid
Jeugdzorg, Krimp en Leefbaarheid, Recreatie
en toerisme, Ruimtelijke ordening &
plattelandsontwikkeling en Sport

Van de oude naar een nieuwe LAG

De oude LAG- en steungroepleden zijn in het verleden gevraagd om zitting te nemen in de LAG op basis van hun expertise. Bij de overgang van het LEADER-programma 2007-2013 naar het nieuwe programma 2014-2020 blijft een deel van deze leden zich ook inzetten voor het nieuwe programma. Dit waarborgt de kennis en continuïteit van de LAG en steungroepen. Een ander deel van de huidige bezetting zal om diverse redenen (leeftijd etc.) afscheid nemen. In de hierboven beschreven samenstelling van de Steungroepen en LAG is per lid aangegeven welke sector/thema of doel deze persoon vertegenwoordigd. Op basis hiervan is gekeken welke thema's en doelen nog ontbreken in de vertegenwoordiging (zie tabel). De nog aanwezige vacatures worden op basis hiervan ingevuld door een nog nader uit te werken profielschets door de LAG.

5.4 ORGANISATIE VAN DE UITVOERING

De LAG werkt vanuit Oost-Groningen aan het initiëren, stimuleren, faciliteren en beoordelen van projecten en bijeenkomsten die bijdragen aan het behalen van de doelen uit de LOS.

De LAG is echter niet in staat om het hele LEADER-programma uit te voeren. Zij wordt hierin ondersteund en bijgestaan door verschillende partijen en 'hulpmiddelen'.

Plattelandshuis

De LAG heeft geen vaste vergaderplaats en komt samen op wisselende locaties in de regio. Wel is er een Plattelandshuis (gevestigd in molen Edens te Winschoten), waar de mogelijkheid is om te vergaderen, om gesprekken en kleine bijeenkomsten te organiseren. Dit is ook de plaats waar initiatiefnemers van een project terecht kunnen voor meer informatie en advies over bijvoorbeeld het opstellen van een projectplan. In de praktijk komen aanvragen vaak rijp en groen binnen waarbij de aanvrager soms veel tijd nodig heeft om te komen tot een goede projectaanvraag die beoordeeld kan worden.

Voor een goede afstemming en coördinatie van alle initiatieven in het landelijk gebied (kansen voor verbreding, versterking en integraliteit) en het vergroten van de betrokkenheid van lokale actoren bij de uitvoering (versterken bottom-up karakter) wordt een belangrijke rol voor het plattelandshuis gezien, omdat de bemensing hiervan wordt ingevuld door provinciale medewerkers. Hier kunnen initiatiefnemers van projecten in eerste instantie terecht voor advies/ondersteuning en eventuele doorverwijzing naar experts, financieringsbronnen, naar andere provinciale subsidies.

Provincie (zie 4.3.2)

- stelt een secretaris / programmamanager beschikbaar die deelneemt aan LAG- en steungroepvergaderingen om de LAG te adviseren en te faciliteren
- stelt eventueel ondersteuning beschikbaar in de vorm van projectadvies en secretariaat (gedeeltelijk via het Plattelandshuis)
- zorgt voor de (bureau)administratie van de projecten en het programma
- faciliteert de LAG-vergaderingen en verzendt de stukken
- beheert het werkbudget van de LAG
- zorgt voor de nodige communicatie met betaalorgaan RVO
- verzorgt verantwoording en terugkoppeling over de financiering

Gemeenten

- stellen per steungroep een voorzitter en een notulist beschikbaar
- zijn verantwoordelijk voor de verzending van de stukken voor de steungroepen

Betaalorgaan RVO/SNN/Prolander

- RVO is aangewezen als landelijk betaalorgaan voor het LEADER-programma
- RVO/SNN/Prolander voert een subsidietechnische check uit
- geeft namens de Provincie beschikkingen af
- volgt de voortgang van de projecten via voortgangsrapportages en signaleert mogelijke knelpunten
- draagt zorg voor uitbetalingen en financiële afrekening van de projecten
- zorgt voor gebundelde betaling bij integrale projecten
- Prolander geeft voor kleine projecten tot 50.000 euro de beschikking af conform het Rijkssubsidiekader

Gedeputeerde Staten

- is eindverantwoordelijk voor het LEADER-programma
- neemt (op zwaarwegend advies van de LAG) besluiten over subsidiebijdragen aan projecten

6 FINANCIERING

6.1 BEGROTING

Voor de periode 2014 t/m 2020 is maximaal € 3,5 miljoen aan EU LEADER, € 3,5 miljoen provinciale cofinanciering (Provincie Groningen) en € 3,5 miljoen gemeentelijke cofinanciering beschikbaar aan publieke middelen. De provinciale en gemeentelijke cofinanciering zijn allemaal toegezegd en opgenomen in respectievelijk de provinciale en gemeentelijke meerjarenbegroting voor de gehele LEADER periode. De publieke bijdrage (EU, provincie en gemeenten) vormen samen 60% van de totale programma omvang. De overige 40% van het programmabudget heeft een taakstellend karakter en zal gedurende de looptijd van het programma uit (private) bijdragen van derden, fondsen en bedrijfsleven moeten komen.

Binnen de LOS is gekozen voor een tweesparenbenadering. Eén spoor met POP 3 (EU) gefinancierde projecten en één spoor voor kleinere projecten (nationale mandaatprojecten) waarbij het Rijkssubdiedekader van toepassing is. Projecten die gefinancierd worden met EU middelen worden via het SNN/RVO betaalorgaan afgehandeld. De mandaatprojecten (nationale regeling) via het betaalorgaan van Prolander. De mandaatprojecten vallen onder een eigen verantwoordingsregiem en maken geen deel uit van de rapportages naar de EU.

Niettemin worden beide financieringsstromen wel op een zelfde wijze conform in de LOS beschreven werkwijze beoordeeld en moeten ze ook in beide gevallen passen binnen de thema's en doelen van de LOS. Onderstaande tabellen geven inzicht in de totale financiële omvang van het programma, vervolgens naar een onderverdeling met betrekking tot het POP3 (EU) spoor en tot slot een tabel voor de nationale (mandaat) regeling.

Bij indiening van een projectvoorstel moet er reëel zicht zijn op een sluitende begroting, wil de LAG een bijdrage honoreren. Hierdoor worden risico's zo klein mogelijk gehouden. Het advies van de LEADER Actiegroep Oost-Groningen heeft dus primair betrekking op de Europese, Provinciale en Gemeentelijke middelen.

TOTAAL AAN MIDDELEN VOOR DE GEHELE LOS BESCHIKBAAR

FINANCIER	PER JAAR IN EURO'S	TOTALE LEADER PERIODE IN EURO'S	AANDEEL IN %
LEADER EU	€ 500.000,-	3.500.000,-	20%
Provinciale cofinanciering	€ 500.000,-	3.500.000,-	20%
Gemeentelijke cofinanciering	€ 500.000,-	3.500.000,-	20%
Private inbreng/derden	€ 1.000.000,-	7.000.000,-	40%
Totaal	€ 2.500.000,-	17.500.000,-	100%

Ubbo Wilkens Fontein Veendam
FOTO: E.F. PERTON

LEADER EU POP FINANCIERING

FINANCIER	PER JAAR IN EURO'S	TOTALE LEADER PERIODE	AANDEEL IN %
LEADER EU	€ 500.000,-	€ 3.500.000,-	30%
Provinciale cofinanciering	€ 250.000,-	€ 1.750.000,-	15%
Gemeentelijke cofinanciering	€ 250.000,-	€ 1.750.000,-	15%
Private inbreng/derden	€ 667.000,-	€ 4.669.000,-	40%
Totaal	€ 1.667.000,-	€ 11.669.000,-	100%

NATIONALE FINANCIERING ('MANDAAT' PROJECTEN)

FINANCIER	PER JAAR IN EURO'S	TOTALE LEADER PERIODE	AANDEEL IN %
Provinciale cofinanciering	€ 250.000,-	€ 1.750.000,-	30%
Gemeentelijke cofinanciering	€ 250.000,-	€ 1.750.000,-	30%
Private inbreng/derden	€ 333.000,-	€ 2.331.000,-	40%
Totaal	€ 833.000,-	€ 5.831.000,-	100%

De LAG Oost-Groningen heeft in hoofdstuk 3 voor drie prioritaire thema's gekozen:

- Economische impuls bij achterblijvende, minder verstedelijkte gebieden
- Activiteiten of ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie op het platteland vergroten
- Het uitbreiden en verbeteren van de (agro)toeristische infrastructuur

De LAG heeft aangegeven binnen deze drie thema's een financiële verdeling aan te brengen. Deze verdeling is gebaseerd op onderstaande percentuele verdeling. De LAG houdt daarbij graag de mogelijkheid open om, op basis van jaarlijkse evaluatie, de verdeling indien nodig aan te passen. Dit geldt ook voor de verdere onderverdeling naar de doelen. Aangezien gewerkt wordt met het bottom-up principe valt vooraf niet te voorspellen welke doelen in welke mate bediend gaan worden.

%	THEMA
50%	Economische impuls bij achterblijvende minder verstedelijkte gebieden
30%	Activiteiten of ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie op het platteland vergroten
20%	Het uitbreiden en verbeteren van de (agro)toeristische infrastructuur

Daarnaast is er een stelpost opgenomen voor beheerkosten en samenwerking. Dit zijn kosten die ten behoeve zijn van het laten functioneren van het programma. Hierbij valt te denken aan het laagdrempelig loket (het plattelandshuis), kennisbevordering van de LAG leden en het ontwikkelen van netwerken en samenwerkingsvormen zoals het samenwerkingsverband met LEADER W.E.R.O - Deutschland en de LEADER-regio Tartumaa in Estland.

In onderstaand schema is de indicatieve verdeling over de thema's weergegeven.

VERDELING MIDDELEN OVER THEMA'S - EU POP FINANCIERING

Thema	EU	Provincie	Gemeenten	Privaat/derden	totaal
1. Economische impuls	€ 1.633.500,-	€ 816.750,-	€ 816.750,-	€ 2.334.500,-	€ 5.601.500,-
2. Sociale cohesie	€ 980.100,-	€ 490.050,-	€ 490.050,-	€ 1.400.700,-	€ 3.360.900,-
3. (Agro)toeristische infrastructuur	€ 653.400,-	€ 326.700,-	€ 326.700,-	€ 933.800,-	€ 2.240.600,-
4. Beheerskosten en samenwerking	€ 233.000,-	€ 116.500,-	€ 116.500,-		€ 466.000,-
Totaal	€ 3.500.000,-	€ 1.750.000,-	€ 1.750.000,-	€ 4.669.000,-	€ 11.669.000,-

VERDELING MIDDELEN OVER THEMA'S - NATIONALE FINANCIERING ('MANDAAT' PROJECTEN)

Thema	Provincie	Gemeenten	Privaat/derden	totaal
1. Economische impuls	€ 816.750,-	€ 816.750,-	€ 1.165.500,-	€ 2.799.000,-
2. Sociale cohesie	€ 490.050,-	€ 490.050,-	€ 699.300,-	€ 1.679.400,-
3. (Agro)toeristische infrastructuur	€ 326.700,-	€ 326.700,-	€ 466.200,-	€ 1.119.600,-
4. Beheerskosten en samenwerking	€ 116.500,-	€ 116.500,-		€ 233.000,-
Totaal	€ 1.750.000,-	€ 1.750.000,-	€ 2.331.000,-	€ 5.831.000,-

De LAG zal voor de EU POP financiering een minimale bijdrage hanteren van € 25.000 en een subsidieplafond aanhouden van (vooralsnog) 250.000,- euro per project. Dit is om te voorkomen dat door indiening van een aantal grootschalige projecten het budget binnen afzienbare tijd uitgeput raakt. Deze maximale en minimale LEADER bijdrage bestaat uit de optelsom van EU-, provinciale en gemeentelijke middelen. Voor de nationale regeling (mandaat projecten) zal de LAG een minimum bijdrage hanteren van 1.000,- euro met een maximale bijdrage van € 50.000,- per project. Deze 'nationale' bijdrage bestaat uit de optelsom van Provinciale en gemeentelijke middelen. De LAG heeft de mogelijkheid om gemotiveerd de minimale en maximale bijdrage (subsidieplafond) gedurende de looptijd van het programma aan te passen of hiervan af te wijken bij projecten van bijzondere aard.

Projecten waarbij geen Europese middelen ingezet gaan worden zullen via een vereenvoudigde werkwijze conform het Rijkssubsidiekader afgehandeld worden. Dit geldt zowel voor kleine projecten en de beheerskosten van het programma.

BEHEER- EN TOEZICHTREGELING / SELECTIEPROCEDURE

7.1 LAG WERKWIJZE

De LAG en steungroepen komen vier maal per jaar bijeen. Zij bespreekt projectaanvragen die op dat moment compleet en obstakelvrij¹ zijn en daarmee gereed voor beoordeling. Voor elke vergadering wordt een deadline bepaald waarop de projectaanvragen aangeleverd moeten worden. Er wordt formeel niet gewerkt met tenders, maar door de deadlines per vergadering lijkt de werkwijze hier in de praktijk wel op. Projecten kunnen doorlopend worden ingediend.

Naast deze projectaanvragen kunnen ook ontwikkelingen en trends, mogelijke nieuwe projecten, projecten in ontwikkeling en andere onderwerpen worden behandeld in de vergadering of op speciale thema bijeenkomsten. Elk LAG-lid kan onderwerpen aandragen voor de agenda en ook de provincie kan onderwerpen agenderen. Besluitvorming vindt plaats door overleg en/of stemming. Bij elke vergadering moet meer dan 50% van de aanwezigen afkomstig zijn van maatschappelijke partijen (niet-overheid). Het verslag van de vergadering is openbaar en zal via de website beschikbaar zijn. De LAG geeft na elke vergadering per aanvraag een zwaarwegend advies richting GS. Indien GS het niet eens is met het advies van de LAG wordt het project in een bilateraal overleg tussen de gedeputeerde en de voorzitter van de LAG besproken waarna zij gezamenlijk een besluit nemen.

Belangenverstremgeling

Het kan voorkomen dat LAG-leden of steungroepleden persoonlijk zijn betrokken bij één van de projecten, bijvoorbeeld omdat zij het project mede hebben ontwikkeld, (mede-)indiener zijn, of een relatie hebben met de indiener van een project. Mocht dit het geval zijn, dan moet hij/zij deze belangenverstremgeling duidelijk kenbaar maken op het moment van besluitvorming. Tijdens het bespreken van het betreffende project wordt het LAG-lid/steungroep lid geacht de vergadering tijdelijk te verlaten. De overige LAG- en steungroep leden worden op die manier tijdens de bespreking van het project niet beïnvloed door degene met het belang. Het kan ook voorkomen dat iemand van de ambtelijke ondersteuning persoonlijk betrokken is bij een project. In dat geval mag deze persoon niet bij de bespreking van dit agendapunt aanwezig zijn en moet er voor dat agendapunt vervangende ambtelijke ondersteuning beschikbaar zijn. Ook is het niet toegestaan dat deze persoon betrokken is bij het opstellen van het advies ter beoordeling van het project. Een andere adviseur zal dan het advies aan de LAG/steungroep moeten opstellen.

¹ Compleet en obstakelvrij: alle benodigde cofinanciering, vergunningen etc. zijn voor aanvang van het project – of binnen afzienbare tijd – gereed, afstemming met betrokken partijen heeft plaatsgevonden, er is een aanvraagformulier ingediend en een projectplan voorzien van begroting. De aanvragen moeten voldoen aan de criteria zoals in de LOS beschreven.

Jaarverslag

Elk jaar wordt een financieel en inhoudelijk jaarverslag opgesteld en wordt bepaald of er bijsturing nodig is in de operationele doelen en output. Op die manier kan de LAG sturen op het behalen van de doelstellingen uit de LOS. Het jaarverslag is openbaar en zal via pers en/of internet worden gepubliceerd. Ook wordt het jaarverslag ingediend bij het college van GS van de provincie (welke eindverantwoordelijk is voor het LEADER-programma).

Tussentijdse bijsturing

De LAG is bevoegd om, zonder tussenkomst van het college van GS, kleine tussentijdse bijsturingen door te voeren in de LOS en werkwijze. Het kan gaan om het bepalen en bijsturen van output (operationele doelen), criteria en/of het aanpassen van het subsidieplafond voor een bepaald type project. Het doel hiervan moet altijd duidelijk en onderbouwd zijn en de noodzaak tot het wijzigen moet blijken uit een jaarverslag of andere rapportages. Grote wijzigingen zoals herverdeling van de middelen over de verschillende thema's zullen worden voorgelegd aan het college van GS. Alle eventuele wijzigingen worden bekend gemaakt via de website en eventueel via persberichten of advertenties. Bij tussentijdse wisselingen van LAG-leden en steungroep leden zal de LAG zelf zo snel mogelijk voor nieuwe invulling zorgen. Het aantal maatschappelijke leden moet altijd groter blijven dan het aantal publieke vertegenwoordigers. Deze maatregelen zijn er voor bedoeld om de voortgang van projectbeoordelingen en de slagkracht van de LAG en steungroepen te waarborgen.

Transparantie

De LEADER-organisatie wil zo transparant mogelijk zijn in haar werkwijze. De website is daarin een belangrijk hulpmiddel. Oproepen tot indienen van projectvoorstellen, doelstellingen en thema's, beoordelingscriteria, verslagen en alle andere belangrijke informatie over het LEADER-programma en de uitvoering daarvan moeten op de website te vinden zijn. Indien nodig worden ook andere communicatiemiddelen benut. In paragraaf 4.6 staat meer over communicatie.

Toeristisch Bourtange en Oudeschans
FOTO'S: E.F. PERTON

Risico's

Bij elk programma zijn risico's. In de onderstaande matrix zijn de risico's en beheermaatregelen benoemd.

RISICO	KANS	EFFECT	BEHEERMAATREGEL
Er zijn te weinig maatschappelijke LAG-leden om projecten te kunnen beoordelen	klein	groot	De LAG moet altijd op orde blijven qua ledenaantal. Steungroepleden moeten bereid zijn eventueel zitting te nemen in de LAG als er te weinig LAG-leden zijn.
Er komen geen (geschikte) projectaanvragen binnen en de doelstellingen worden niet behaald	klein	groot	De LAG moet actiever projecten initiëren en (laten) ontwikkelen. De LAG moet meer communiceren over het LEADER-programma en meer de samenwerking opzoeken met andere partijen.
De samenstelling van de LAG blijkt niet geschikt om de doelstellingen te kunnen behalen	klein	groot	LAG-leden die niet aan het behalen van de doelstellingen kunnen bijdragen moeten worden vervangen door LAG-leden die daartoe wel in staat zijn.
De ondersteuning vanuit provincie bij projectadvisering etc. is onvoldoende waardoor de projecten niet op tijd behandeld kunnen worden	groot	groot	De LAG zal zelf capaciteit moeten leveren (ondersteunt door steungroepleden en/of gemeenten), of er zal vanuit het programma ondersteuning moeten worden ingehuurd.
Er komen te veel projectaanvragen binnen waardoor het budget te snel op dreigt te raken	groot	matig	De LAG moet de mogelijkheid hebben om te temporiseren op basis van een jaarverslag.
De criteria blijken te streng of te soepel waardoor de doelstellingen niet gehaald kunnen worden	groot	matig	De LAG moet de mogelijkheid hebben om de criteria jaarlijks aan te passen naar aanleiding van een jaarverslag.
Er komen slechts projectaanvragen binnen voor één van de gekozen thema's en voor andere thema's niets	groot	groot	De LAG moet de mogelijkheid hebben om gedurende het programma thema's af te kunnen sluiten. Daarnaast moet de LAG actief projecten (laten) ontwikkelen en uitvoeren op de thema's die nog onvoldoende waren ingevuld

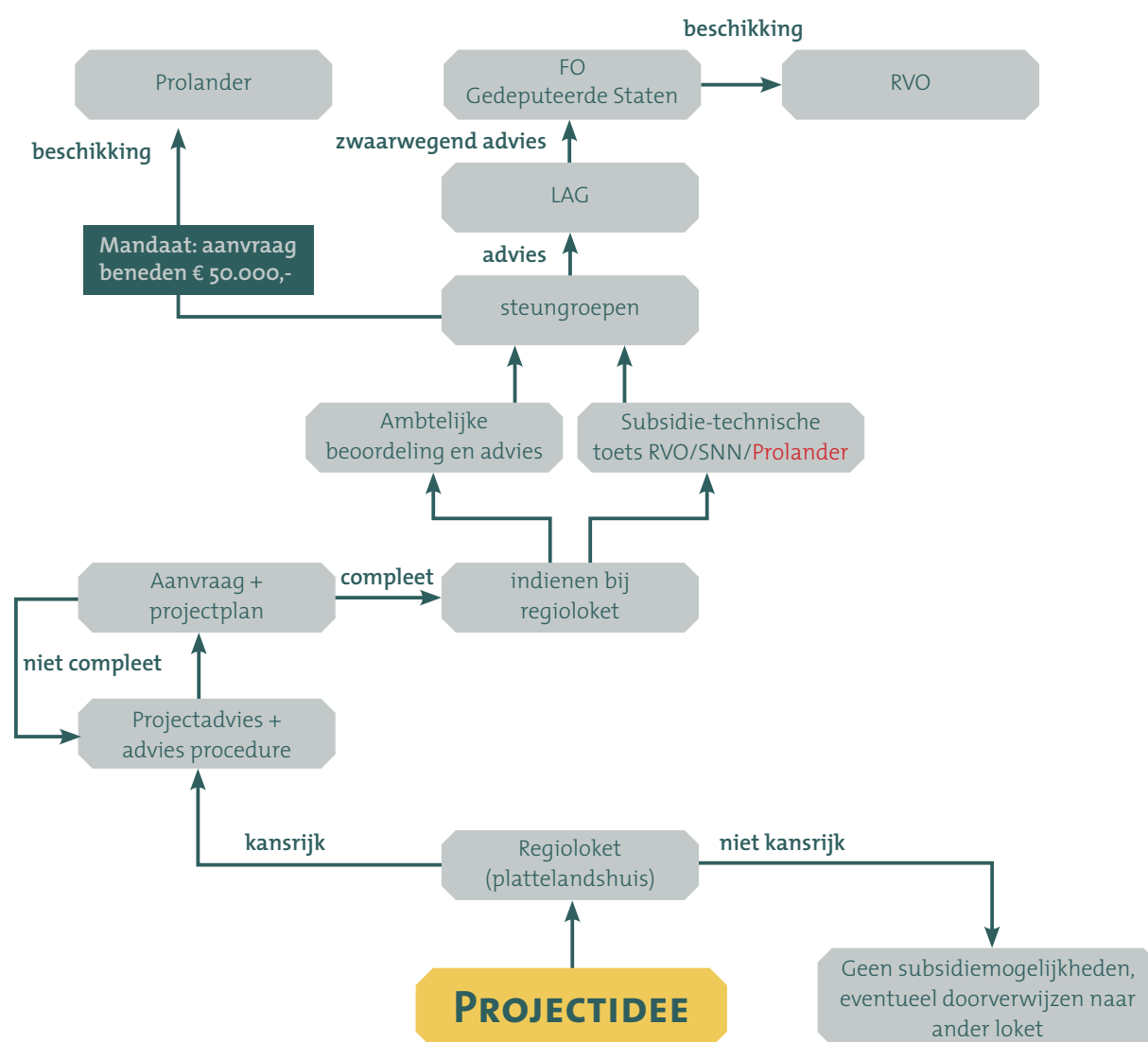
7.2 SELECTIECRITERIA EN SELECTIEPROCEDURE STEUNAANVRAGEN

Procedure en proces

De LAG werkt formeel niet met tenders, maar er zijn per jaar vier deadlines waarop aanvragen kunnen worden ingediend en worden beoordeeld. Via de website worden de data voor deze deadlines jaarlijks bekend gemaakt. Alleen complete projecten worden door de LAG beoordeeld. De projectaanvragen moeten worden voorzien van een aanvraagformulier en het projectplan moet voldoen aan de Leidraad projectaanvragen LOS Oost- Groningen, die op de website wordt gepubliceerd. De LAG beoordeelt de projecten aan de hand van een beoordelingsformulier met daarin de selectiecriteria, voorzien van een wegingsfactor / puntentelling.

(zie bijlage 4: Checklist en selectiecriteria aanvragen) Besluiten en de werkwijze, criteria, procedures omtrent het programma worden op de website bekend gemaakt. Initiatiefnemers kunnen wel doorlopend terecht bij de LAG of het Plattelandshuis voor advisering over projectontwikkeling.

Projecten worden beoordeeld op basis van de criteria zoals verderop in deze paragraaf worden aangegeven. De ambtelijke ondersteuning van de LAG stelt hiertoe een advies op die aan het projectplan wordt toegevoegd. Hierbij wordt een format gebruikt met een algemene beschrijving van het project en een invulformulier met de beoordelingscriteria. Tevens zal er bij projecten met een EU bijdrage een subsidietechnisch advies van de RVO aan de LAG worden voorgelegd. Op onderstaand schema ziet u het proces van projectidee, indiening, advisering tot besluitvorming schematisch weergegeven.

Doorlooptijd

Om te zorgen dat de doorlooptijd van projecten beheersbaar blijft is er gekozen voor een snelle procedure voor kleine projecten zonder een EU bijdrage. Twee van de vier indieningsmomenten zullen gebruikt worden om de Europese gelden te verplichten en zullen via het verplicht gestelde Europees Betaalorgaan, RVO lopen. De doorlooptijd van dit type projecten (moment tussen indienen door aanvrager en afgeven beschikking door RVO) zal naar verwachting rond de 12 weken zijn. De processtappen van Europese projecten en indicatieve doorlooptijd per stap zijn hieronder weergegeven. Er is uitgegaan van projecten die compleet en beoordelingsgereed ('rijpe' ideeën) zijn. De doorlooptijd start in het schema op de dag van de deadline voor het indienen van projectvoorstellen. In de praktijk kan een aanvraag ook eerder worden ingediend. In verband met de vergadercyclus van LAG en steungroepen worden deze projectaanvragen dan enige tijd in portefeuille gehouden voordat ze de beoordelingscyclus doorlopen. Voor kleinere projecten geldt dat er een kortere doorlooptijd is. De LAG Oost Groningen heeft ervoor gekozen om twee indieningsmomenten per jaar te benutten om projecten te beoordelen waar alleen nationale middelen toegekend gaan worden. Deze projecten zullen door samenwerkingsverband **Prolander** afgehandeld worden. De doorlooptijd zal naar verwachting rond de 6 weken liggen.

PROCESSTAP	DOOR	DUUR PROCESSTAP (DAGEN)	DOORLOOPTIJD IN DAGEN
1. Indiening aanvraag / sluiting tender	projectindiener	1	1
2. Subsidietechnische check (gelijktijdig met 3 en 4)	RVO	14	15
3. Ambtelijke beoordeling en schrijven van een advies	provincie	6	15
4. Versturen stukken aan steungroepen	provincie/gemeente	7	15
5. Steungroepvergaderingen	steungroepen	1	16
6. Aanvullen stukken en versturen aan LAG	provincie	13	29
7. LAG-vergadering	LAG	1	30
8. Aanvullen stukken en versturen aan GS	provincie	7	37
9. Besluit nemen over subsidiebijdrage	GS	1	38
10. Stukken versturen aan betaalorgaan RVO	provincie	4	42
11. Opmaken en afgeven beschikking	RVO	42	84
Totaal benodigde doorlooptijd in kalenderdagen			84

Subsidiepercentages

De subsidie vanuit overheidsmiddelen is volgens regels die vanuit het Europese LEADER-programma worden gesteld maximaal 60%. De LAG streeft echter naar een maximum van 40% overheidsfinanciering op programmaniveau. De subsidie bestaat uit Europese middelen, Provinciale en gemeentelijke middelen. De resterende private bijdrage dienen initiatiefnemers zelf zorg voor te dragen. Pas indien de gehele begroting sluitend is dan wel er redelijk zicht is op een sluitende begroting zal een LEADER bijdrage toegekend en uitgekeerd worden, conform de gestelde (POP) regels. Hierdoor zijn de risico's voor de LEADER organisatie minimaal.

Algemene beoordelingscriteria

De LAG hanteert bij de beoordeling de regels van de landelijke Kaderregeling POP3 subsidies. Daarnaast heeft zij voor Oost- Groningen algemene en specifieke beoordelingscriteria opgesteld waaraan initiatieven moeten voldoen. Bij het beoordelen en selecteren van projecten wordt de checklist in bijlage 4 gebruikt om tot een goede afweging en selectie van projecten te komen. Tevens worden de volgende algemene criteria gehanteerd.

- Het initiatief / project moet uitgevoerd worden in de LEADER-regio Oost-Groningen óf in nauwe samenwerking met andere LEADER-gebieden zoals W.E.R.O. Duitsland en Zuidoost-Drenthe.
- Het initiatief / project moet passen binnen de kaders (doelstellingen en output) van de LOS.
- Het initiatief / project mag niet strijdig zijn met geldende regelgeving en beleid. Hierbij horen ook bijvoorbeeld regels over concurrentie en steun aan ondernemers (de-minimis).
- Aanvragen moeten obstakelvrij zijn of er moet redelijk zicht zijn op een sluitende begroting en cofinanciering.
- Projecten en initiatieven moeten bottom-up tot stand zijn gekomen en draagvlak hebben in de regio. De plaatselijke bevolking, (kleine) ondernemingen, organisaties of verenigingen in het gebied zijn betrokken bij het opzetten en uitvoeren van het initiatief. De betrokkenheid van de bevolking en andere partijen kan blijken uit zelfwerkzaamheid (inzet van vrijwilligersuren mag meegenomen worden in de begroting á € 23,- per uur).
- Het initiatief moet bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van het LEADER-gebied Oost-Groningen. Duurzaamheid heeft hierbij zowel betrekking op economische, sociale als ecologische (milieu-)aspecten (People, Planet, Profit).
- De uitvoeringsperiode is maximaal 2 jaar en het project moet kunnen starten binnen drie maanden na toekenning. Hiervan kan worden afgeweken mits de noodzaak hiertoe wordt onderbouwd.
- Het project moet een duidelijke doelstelling bevatten, de te verwachten resultaten moeten SMART worden benoemd.
- De te ontwikkelen dienst, product of markt moet additioneel zijn voor de initiatiefnemer. Door een agrariër bijvoorbeeld kan er een bijdrage worden gevraagd voor het opstarten van een verbredingsactiviteit maar niet voor het vernieuwen van een bestaande schuur.
- Het initiatief mag nog niet zijn gestart.
- De uitvoering van het initiatief gebeurt op de meest geschikte schaal (dorp/wijk, gemeente, regio etc.).
- De initiatiefnemer is bereid opgedane kennis over te dragen ten behoeve van andere initiatieven. In het projectplan wordt aangegeven hoe dit wordt gerealiseerd.
- Aanvragen kunnen worden ingediend door:
 - Stichtingen of verenigingen
 - Ondernemingen (MKB) met minder dan tien FTE aan personeelsleden op het moment van aanvragen. De ondernemingen moet statutair gevestigd zijn in de regio Oost-Groningen, dan wel de maatregelen dienen in deze regio plaats te vinden.
 - (semi-)Overheden zoals gemeenten en waterschappen
 - Natuurlijk persoon/rechtspersoon en/of rechtsvormen zonder rechtspersoonlijkheid (zoals maatschappen en v.o.f.'s)
- Niet subsidiabel zijn:

Reeds voor aanvang gedane investeringen of activiteiten en evenementen met een terugkerend karakter. Reguliere activiteiten en onderhoud zoals vaste lasten en exploitatiekosten. Projecten waarbij CD's, boeken of andere informatiedragers worden geproduceerd zijn niet subsidiabel, tenzij het aantoonbaar is dat deze bijdragen aan versterking van de regionale identiteit en/of een groot bereik hebben.

Als het karakter van het project hierom vraagt, kan de LAG vragen om extra gegevens als bijlage bij het projectplan mee te sturen zoals bijvoorbeeld een meerjarenexploitatie of samenwerkingsovereenkomst.

De LAG heeft een voorkeur voor projecten:

- Die een integraal karakter hebben en bijdragen aan meerdere doelen uit de LOS
- Waarbij aan netwerkvorming wordt gedaan en (nieuwe) samenwerkingsverbanden worden aangegaan
- Waarbij sociaal leren wordt toegepast (leren door middel van samenwerken)
- Die een grote doelgroep / groot bereik hebben
- Die innovatief (vernieuwend) zijn voor de regio Oost-Groningen. Hierbij valt te denken aan ontwikkelen van nieuwe voorzieningen, diensten, productiemethodieken, producten of een nieuwe markt.
- Die aantoonbaar draagvlak hebben of op korte termijn gaan verkrijgen in de gemeenschap waar het wordt uitgevoerd, dus een bottom up aanpak.

7.3 MONITORING

Er zijn verschillende niveaus te onderscheiden in de monitoring van de doelen uit de LOS, programmaniveau en op projectniveau. Op programmaniveau moeten de doelen worden behaald over de totale programmaperiode. De LAG houdt toezicht op de voortgang van het programma op basis van beschikte middelen (financieel) en op basis van inhoudelijke voortgang en output van de verschillende projecten. Elk jaar wordt een jaarverslag opgesteld waarin de resultaten van het voorliggende jaar worden beschreven op inhoud en financiën. Het jaarverslag is ook een middel om terug te kijken naar de rol van de LAG en de uitvoering van het LEADER-programma in het algemeen. De LAG kan op basis van het jaarverslag verschuivingen voorstellen en nieuwe actiepunten of prioriteiten voor zichzelf en het programma benoemen. Als bijvoorbeeld blijkt dat er veel behoefte is aan economische projecten en de middelen hiervoor zijn uitgeput, dan kan de LAG voorstellen om haar doelen en de financiële middelen meer te richten op het economische thema en minder op de andere thema's. Het jaarverslag wordt aan het college van GS en aan gemeenten aangeboden en openbaar gemaakt. Eventuele grote wijzigingen die voortkomen uit het jaarverslag worden ter goedkeuring voorgelegd aan het college van GS.

Op projectniveau is de monitoring van een project gedeeltelijk een formele en technische handeling. Als een project op basis van advisering van de LAG is goedgekeurd door het college van GS, maakt betaaloorgaan RVO namens het college van GS de beschikking op. RVO is ook degene die tijdens de uitvoering van het project zicht heeft op voortgang, via de voortgangsrapportages die elk kwartaal door initiatiefnemers worden aangeleverd. Mochten er problemen zijn in de voortgang van de uitvoering, dan zal RVO contact opnemen met de programmamanager van de provincie en/of LAG en zal bekeken worden welke maatregelen verder moeten worden genomen. Bij elk project worden vooraf meetbare doelen en effecten benoemd, welke bij de afronding van een project worden gecontroleerd.

Ook informeel hebben LAG-leden vaak zicht op de voortgang van een project. Zij kennen de initiatiefnemer bijvoorbeeld en spreken diegene over de voortgang van een project, LAG-leden kunnen de voortgang volgen door nieuwsberichten die een initiatiefnemer verspreid, LAG-leden worden betrokken bij de uitvoering of afronding van een project (wethouder knipt lintje door bij een opening) of krijgen op een andere manier zicht op de voortgang van een project. Door deze informatie krijgt de LAG een beeld van een project en kan aan de hand hiervan bepalen of het succesvol is en kan bijdragen aan het behalen van de doelstellingen uit de LOS.

Niet alle projectideeën worden uiteindelijk uitgewerkt, ingediend en uitgevoerd. De LAG heeft zicht op de projectideeën door het gebruiken van een 'werklijst'. Op de werklijst worden alle projecten genoteerd die bij de LAG of via het Plattelandshuis worden aangemeld. Sommige projecten komen ter besluitvorming in de vergadering, andere projecten verdwijnen van deze lijst omdat de initiatiefnemer om verschillende redenen een project niet indieningsgereed krijgt.

7.4 EFFECTMETING EN EVALUATIE

Effectmetingen op het gebied van leefbaarheid zijn erg lastig. Tijdens de uitvoeringsperiode van het LEADER-programma 2007-2013 is in Groningen maar ook in de rest van Nederland onderzoek¹ geweest naar de effectiviteit van leefbaarheidsprogramma's zoals het LEADER-programma. De algemene conclusie daarbij is dat leefbaarheid slecht meetbaar is en afhangt van vele factoren. Het houden van een algemene meting op programmaniveau is duur en geeft daarbij geen goed beeld van de effecten van het programma. Een nulmeting voor het programma als geheel zal daarom niet worden uitgevoerd.

Wel geeft de SWOT-analyse (behorend bij deze LOS) een beeld van de stand van zaken op het gebied van leefbaarheid en economie door middel van cijfers over bijvoorbeeld de arbeidsmarkt, voorzieningen en woningvoorraad.

Initiatiefnemers moeten bij het indienen van een project aangeven welke meetbare effecten het project heeft. Ook in de beschikking zullen deze verwachte effecten beschreven worden. Op basis van deze effecten kan de LAG een goede inschatting maken of het project bijdraagt aan realisatie van de gekozen doelen. Initiatiefnemers wordt gevraagd de behaalde effecten te rapporteren. Deze rapportages helpen de LAG bij het monitoren, evalueren en bijsturen van het gehele LEADER-programma, omdat er een goed beeld ontstaat van welk type project welk effect heeft. Een voorbeeld: het creëren van arbeidsplaatsen is één van de doelen uit deze LOS. Er kan dan een aantal projecten worden uitgevoerd waarbij ondernemers nieuwe productiemethodieken opstarten met als achterliggend doel uitbreiding van het aantal arbeidsplaatsen. Als deze projecten zijn uitgevoerd kan het blijken dat er geen arbeidsplaatsen bijgekomen zijn door de nieuwe productiemethodieken. In zo'n geval kan de LAG op basis van de behaalde effecten besluiten een ander type projecten te stimuleren, die mogelijk wel bijdragen aan de doelstelling van meer arbeidsplaatsen. De effecten van de individuele projecten worden dus gebruikt om de effectiviteit van het programma als geheel bij te kunnen sturen en te verbeteren.

Via het jaarverslag worden effecten jaarlijks gemeten en geëvalueerd, op project- en programmaniveau. Er zal halverwege een grotere evaluatie zijn (midterm) en na afloop van de programmaperiode zal een eindevaluatie worden gehouden. De uitkomsten kunnen worden benut bij het verbeteren van de output en outcome van projecten en voor het opstellen van nieuwe programma's.

Het jaarverslag wordt in principe door de LAG zelf geschreven, met input van RVO en ambtelijke ondersteuning vanuit de provincie/gemeenten. Voor grotere evaluaties en onderzoeken die dieper gaan kan het nodig zijn om andere partijen (onderzoeksbureaus etc.) in te huren.

¹ O.a. rapport De sociaal economische vitalisering van het Groningse platteland (d.d. 5 november 2010) van de Noordelijke Rekenkamer

BIJLAGEN

Bijlage 1	Totstandkoming SWOT en LOS: deelnemers aan het gebiedsproces	68
Bijlage 2	Samenvatting SWOT-analyse	69
Bijlage 3a	Gezamenlijke verklaring door de LEADER-gebieden Oost-Groningen en W.E.R.O Duitsland	76
Bijlage 3b	Gezamenlijke verklaring door de LEADER-gebieden Oost-Groningen en Tartumaa Estland	77
Bijlage 3c	Samenwerkingsovereenkomst LEADER Zuidoost Drenthe	78
Bijlage 3d	Pact van de Veenkoloniën - samenwerkingsovereenkomst	79
Bijlage 3e	Doelen LEADER-programma's en Agenda voor de Veenkoloniën	80
Bijlage 4	Checklist en selectiecriteria aanvragen	82
Bijlage 5	Krachtenveldanalyse per gekozen thema	84
Bijlage 6	Overzicht gemeentelijke cofinanciering	89
Separate bijlage	SWOT-analyse Oost-Groningen	

TOTSTANDKOMING LOS

Totstandkoming LOS: deelnemers aan het gebiedsproces

Zoals aangegeven hebben wij in de totstandkoming van de SWOT en de LOS samenwerking gezocht met verschillende belanghebbenden in Oost-Groningen. Naast gesprekken binnen de LAG en de Steungroepen hebben wij individuele gesprekken gevoerd met betrokken ambtenaren (fase SWOT) en maatschappelijk partners en hebben wij twee expertmeetings georganiseerd rondom de thema's waar onze strategie zich op richt.

Interviews gemeentebambtenaren

Gerrit Spieard	De Kompanjie (gemeenten Veendam en Pekela)
Harry Flap	Gemeente Menterwolde
Dick Heesterbeek / Hemmo Philbert	Gemeente Oldambt
Jarne Heuff	Gemeente Bellingwedde
Simone Labrijn / Magda Sollner	Gemeente Vlagtwedde
Jan Bezema / Louke Scholtens	Gemeente Stadskanaal

Sessie: economie en (agro)toerisme

Anja Verbers	Landschapsbeheer Groningen, accountmanager Oost-Groningen
Roel Loeters	NAJK, landbouwer, LEADER steungroeplid Oldambt
Janny Rijs-Schuring	Buro Broekhuis Rijs Advisering
Michel Aaldering	Marketing Groningen, regiocoördinator Oost-Groningen
Miranda Post	ondernemer, LAG-lid
Edwin van der Woude	Marketing Oldambt, directeur
Annette van Velde	Voorzitter landelijke LTO-vakgroep multifunctionele landbouw

Sessie: leefbaarheid en sociale cohesie

Hilde van Ree	Woonstichting Groninger Huis, directeur
Truus Koning	Welzijnsorganisatie het Oude Ambt, directeur
Aletta van den Berg	CMO Groningen
Pieter Knol	Vereniging Groninger Dorpen, dorpshuizenconsulent
Elles Bulder	Onderzoeksbureau Elles Bulder, directeur
Jacob Bruintjes	Jacob Bruintjes Demografisch advies, oud-wethouder Borger-Odoorn
Aize Tolsma	LEADER steungroeplid Veenkoloniën

Overige gesprekken

Diny Fluttert	Camping Wedderbergen, eigenaar
Harm Frits Korvenmaker	Dorpsraad Blijham
Monika Loger / Felix Kaufler	LEADER W.E.R.O Deutschland
Titian Oterdoom	Oterdoom advies (auteur LOS Zuidwest-Drenthe)
Gerard Meijers	Provincie Drenthe
Sylvia van der Meulen	Provinsje Fryslan
Maartje Kiep	Vereniging Groninger Dorpen

SAMENVATTING SWOT

Samenvatting SWOT-analyse

Als vertrekpunt voor de ontwikkelingsstrategie hebben we een SWOT-analyse (sterkte / zwakte) opgesteld. Hierin hebben we onderscheid gemaakt tussen economische thema's en thema's op het gebied van wonen en leven. Hieronder vindt u een korte schematische samenvatting van de SWOT-analyse per thema.

SWOT economie

industrie en transport

STERKTE

- Oost-Groningen kent een aantal nichemarkten, zoals (nieuwe toepassingen van) zetmeel en suikerbieten, die de lokale landbouw en industrie elkaar doen versterken
- Industrieel verleden / karakter
- Ontsluiting via water en wegen zijn op de meeste bedrijfslocaties goed
- Oost-Groningen biedt de ruimte voor grootschalige industrie

ZWAKTE

- Oost-Groningen is als vestigingsgebied voor bedrijven / industrie van buiten vrij onbekend, terwijl er veel mogelijkheden zijn
- Opleidingsniveau in de regio sluit niet / slecht aan bij de gevraagde technische innovaties

KANS

- Uitbouwen van de nichemarkten
- Mogelijke relaties met overige thema's > zorg, toerisme en recreatie (zoals afgravingen / ZechSal)
- Nabijheid van energiebronnen (gas, wind) maakt afhankelijkheid van andere bronnen kleiner
- Het 'footloose' karakter van veel industriële bedrijven: ze zijn niet gebonden aan een plek en kunnen zich makkelijk in Oost-Groningen vestigen (ruimte en lage prijs). Het footloose-karakter kan echter ook een bedreiging zijn.

BEDREIGING

- Gebrek aan passende beroepsbevolking
- Mondiaal gezien vormen de hoge Nederlandse loon- en productiekosten een bedreiging
- Het 'footloose' karakter van veel industriële bedrijven: ze zijn niet gebonden aan een plek en kunnen makkelijk weer vertrekken. Dit kan ook een kans zijn.

SWOT economie

landbouw

STERKTE

- Het gebied heeft voldoende ruimte voor (groeï van) de landbouwsector
- Het gebied kent een landbouwcultuur en –historie (zit in de genen)
- Landbouwers hebben zich toegelegd op efficiëntie in hun werkwijze en kunnen hun werk combineren met andere banen

ZWAKTE

- Technologische ontwikkeling vraagt om een goede internetdekking (breedband en GPS). Dat is in Oost-Groningen beperkt aanwezig

KANS

- Schaalvergroting (krimp maakt dit nog verder mogelijk)
- Mogelijkheden voor grootschalige melkveehouderij i.v.m. wegvallen van quotum
- Verbredingsactiviteiten mogelijk
- Omslag van traditionele akkerbouw naar nieuwe toepassingen en nieuwe technologie

BEDREIGING

- Verpaupering van agrarisch vastgoed bij schaalvergroting / bedrijfsovername
- Financiering (bij bedrijfsovername) wordt moeilijker als gevolg van schaalvergroting
- Bedrijfsrisico wordt groter bij schaalvergroting
- Afhankelijkheid van onvoorspelbare mondiale ontwikkelingen (handel), regelgeving en subsidies
- Bij schaalvergroting of wegvallen quotum (en dus meer productie) kan de marktprijs van producten dalen
- Afname landschappelijke kwaliteit bij schaalvergroting percelen en bebouwing

SWOT economie

detailhandel

STERKTE

- Op dit moment is er nog veel (winkel) aanbod, ook in de kleine kernen
- Men beseft dat het achteruit gaat en handelt daar ook al naar

ZWAKTE

- Aantal winkelgebieden met eigen identiteit neemt af door franchising en schaalvergroting
- Negatieve uitstraling winkelgebieden door leegstaand vastgoed

KANS

- In Oost-Groningen is al ervaring opgedaan met stimuleringsregelingen
- Subsidiëring / herbestemming van grote leegstaande panden
- Opkomst van thuiswinkelen en internetverkoop biedt perspectief voor ondernemers die vanuit huis willen werken en verkopen

BEDREIGING

- Winkelaanbod neemt af
- Opvolgingsproblematiek, met daarmee gepaard gaande financiële problemen
- Opkomst van thuiswinkelen is bedreigend voor de bestaande winkelkernen

SWOT economie

toerisme

STERKTE

- Naturrecreatie in Westerwolde
- Hoge landschappelijke kwaliteit
- Goede (en steeds betere) watersportvoorzieningen
- Groot aanbod aan (historische) bezienswaardigheden

ZWAKTE

- Samenwerking tussen zowel ondernemers als gemeenten kan beter (verschillende publiekstrekkingen aan elkaar koppelen)
- Marketing/profilering niet sterk
- Gebrek aan grotere verblijfsaccommodaties (groepen)
- Imago van het gebied blijft achter bij omliggende gebieden zoals Drenthe

KANS

- Het aanbieden van arrangementen: combinaties van activiteiten
- Het aantal korte vakanties neemt toe
- Duitse gasten (bv wellness en waterrecreatie)
- Mogelijkheden voor kleinschalige accommodaties (bed & breakfast)

BEDREIGING

- Omliggende gebieden als Drenthe profileren zich beter
- Toerisme is conjunctuurgevoelig en daarmee in deze tijd kwetsbaar

SWOT economie

zorg en welzijn

STERKTE

- In Oost-Groningen is men al in een ver stadium van bundelen krachten 1e en 2e lijns zorg

ZWAKTE

- Het imago van Oost-Groningen als woon- en werkgebied is een probleem bij het aantrekken van hoger opgeleid personeel

KANS

- Ontschotting en samenwerking tussen diverse instanties
- Potentiële (tijdelijke) groei van de sector door de vergrijzing en daarmee gepaard gaande zorgvraag

BEDREIGING

- Onzekerheid in de wet- en regelgeving rondom zorg en welzijn maken dat instanties zich moeilijk kunnen richten op de (nabije) toekomst
- Bezuinigingen in de zorg hebben invloed op kwaliteit van zorg én werkgelegenheid

SWOT wonen en leven

wonen

STERKTE

- Diversiteit in woningaanbod
- Lage woningprijzen vergeleken met bijv. Drenthe
- Ruim woningaanbod

ZWAKTE

- Prijsdaling
- Woningmarkt zit op slot

KANS

- Prijsdaling vastgoed (kans voor starters)
- Toename van mogelijkheden om thuis te werken zorgen voor betere verkoopkansen van woningen in buitengebied

BEDREIGING

- Prijsdaling vastgoed (eigenaren kunnen hun woning niet kwijt)
- Verpaupering particulier bezit
- Matige energieprestatie van zowel huur- als particuliere voorraad vormt bedreiging voor betaalbaarheid woonlasten

SWOT wonen en leven

ontmoetingsplekken

STERKTE

- Er is een sterk verenigingsleven
- De meeste dorpen en wijken hebben een ontmoetingsplek (accommodatie)

ZWAKTE

- Accommodaties draaien vaak op enkele vrijwilligers, die professionaliteit missen om centrum financieel zelfstandig overeind te houden
- (Vaak) slechte energieprestatie van accommodaties en daarmee hoge lasten

KANS

- Professionalisering van dorps- en wijkorganisaties
- Inzetten van verenigingsleven voor het opzetten van (buurt- en wijk)economische activiteiten

BEDREIGING

- De exploitatie van accommodaties staat onder druk van bezuinigingen

SWOT wonen en leven

onderwijs

STERKTE

- Aanwezigheid van werkervaringsplaatsen/ stageplekken in de industrie, logistiek, zorg en landbouw
- Relatief ruim aanbod MBO-opleidingen
- HBO en WO-opleidingen 'om de hoek'

ZWAKTE

- Kwaliteit basisonderwijs relatief laag

KANS

- Betere link met werkervarings- en stagebedrijven

BEDREIGING

- Kwaliteit (basis)onderwijs staat onder druk
- Afname aantal basisscholen

SWOT wonen en leven

winkelaanbod

STERKTE

- Op dit moment is er nog veel (winkel) aanbod, ook in de kleine kernen

ZWAKTE

- Aantal winkelgebieden met eigen identiteit neemt af door franchising en schaalvergroting
- Negatieve uitstraling winkelgebieden door leegstaand vastgoed

KANS

- Opkomst van thuiswinkelen en internetverkoop biedt perspectief voor consumenten

BEDREIGING

- Winkelaanbod neemt af
- Opvolgingsproblematiek vormt bedreiging voor bestendigheid winkelbestand
- Opkomst van thuiswinkelen is bedreigend voor de bestaande winkelkernen
- De digitale bereikbaarheid loopt achter, dat remt de opkomst van het thuiswinkelen

SWOT wonen en leven

zorg en welzijn

STERKTE

- Grotere kernen: veel voorzieningen voor dagbesteding

ZWAKTE

- Dagbesteding en verzorging zijn geconcentreerd in de grote kernen
- (Doelgroep)vervoer tussen de kleine en grote kernen is niet optimaal

KANS

- Toename van inzet en werkgelegenheid in de dagbesteding, welzijn en zorg
- Inzetten van bestaande dorps- en wijkverenigingen / organisaties bij bijvoorbeeld vervoer

BEDREIGING

- Vereenzaming van ouderen die langer zelfstandig thuis (moeten) blijven wonen
- Herontwikkelingsopgave voor verzorgingshuizen

SWOT wonen en leven

bereikbaarheid

STERKTE

- Elke kern is (nog) bereikbaar met een vorm van openbaar vervoer
- Wegennet is goed

ZWAKTE

- Digitale bereikbaarheid loopt achter

KANS

- Alternatieve vormen van vervoer, met inzet van bewoners

BEDREIGING

- OV-maatschappijen kijken kritisch naar hun reguliere lijnverbindingen en draaien in landelijk gebied hun frequentie flink terug. Sommige lijnen verdwijnen

SWOT wonen en leven

ruimtelijke kwaliteit

STERKTE

- Veel ruimte
- Diversiteit in het landschap

ZWAKTE

-

KANS

- Agrotoerisme
- Natuurtoerisme

BEDREIGING

- Schaalvergroting in de landbouw en industrie

GEZAMENLIJKE VERKLARING DOOR DE LEADER-GEBIEDEN OOST-GRONINGEN EN W.E.R.O DUITSLAND

Gezamenlijke verklaring door de LEADER-gebieden Oost-Groningen en W.E.R.O.-Duitsland

De door de EU gefinancierde LEADER-methode hecht veel waarde aan samenwerkingsverbanden en netwerkvorming. In het jaar 2001 heeft de regio Westerwolde - Emsland - Rheidderland - Oldambt reeds het fundament hiervoor gelegd met de gezamenlijke strategienota "Samen Groeien". De daaruit resulterende LEADER-regio's Oldambt-Westerwolde, sinds 2007 het LEADER-gebied Oost-Groningen (bestaande uit 7 gemeenten) en het LEADER gebied W.E.R.O.-Duitsland willen in navolging op het samenwerkingsconvenant van Leer (d.d. 29-08-2007) deze samenwerking in de toekomst voortzetten en intensiveren.

Wij, de vertegenwoordigers van de lokale actiegroepen (LAG's) spreken onze intentie uit, de implementatie van de doelen in de door onze LAG's ontwikkelde lokale ontwikkelingsstrategieën (LOS) voor de EU-financieringsperiode 2014-2020 gezamenlijk op te pakken.

Op basis hiervan willen we doorgaan met de inspanningen om uitvoering te geven aan projecten, gezamenlijk oplossingen en ideeën te ontwikkelen. Hiermee hopen we de sociaal-economische ontwikkeling vanuit de eigen bevolking te bevorderen en op deze wijze bij te dragen aan de versterking van lokale economie en leefbaarheid in beide regio's.

In het belang van een succesvolle en duurzame uitvoering van de lokale ontwikkelingsstrategieën, zullen wij zorgen voor regelmatige uitwisseling van informatie, kennis en ervaringen. We werken aan de gezamenlijke realisatie van projecten en zullen er alles aan doen om mensen in onze regio te mobiliseren voor actieve grensoverschrijdende samenwerking.

Wij streven ernaar om deze samenwerking, ook na de looptijd van het fonds en de financiering, te continueren en verder uit te bouwen.

Harald Krebs, Vorsitzender
LAG W.E.R.O.-Deutschland

Sipke Swierstra, Voorzitter
LAG Oost-Groningen

Markus Honnigfort,
Bürgermeister Stadt Haren (Ems)

Henk Staghouter,
Gedeputeerde Provincie Groningen

GEZAMENLIJKE VERKLARING DOOR DE LEADER-GEBIEDEN OOST-GRONINGEN EN TARTUMAA ESTLAND

LETTER OF INTENT

Joint Statement by LEADER- areas East Groningen (Netherlands) and South Estonia

In the previous LEADER period a long-lasting successful partnership was realised between East Groningen and South Estonia, resulting in several projects with the aim to exchange knowledge and experience. These projects involved mutual visits of touristic entrepreneurs and local food producers, mutual participation in trade- and consumer fairs and the organisation of a regional market for both participating areas.

Some projects were passed on almost identically, for instance the formation of a touristic entrepreneur association, the realisation of a centre for creative industries and finally a partnership with National Geographic that was passed on from East Groningen to South Estonia and consequently further developed.

LAG East-Groningen and LAG Tartu Rural Development Association would now like to continue and further intensify this successful partnership in the new LEADER period 2015-2020 with themes such as developing touristic package deals between both regions (nature related, sport fishing, local produce and cultural history such as fortresses and Hanseatic cities), stimulating new markets (peat, wood etc.) and exchange of knowledge and experience with regard to youth migration in rural areas. This way we hope to stimulate socio-economic development through the people in our respective regions and to strengthen local economy and quality of life in both regions.

As representatives of the local action groups (LAG's) we hereby state our intention to jointly implement the targets as described in the local development strategies (LOS), developed by our LAG's for the EU- financing period 2015-2020.

In the interest of a successful and sustainable implementation of local development strategies, we will ensure regular exchange of information, knowledge and experiences. We will aim at joint realization of projects and will do everything possible to mobilize people in our region for active transnational partnerships.

Our goal is to continue and further develop this partnership, even after the term of the fund and finance.

Kristiina Timmo
Program manager
LAG Tartu Rural Development Association
Estonia
Date: 29-01-2015

René Pertou
Program manager
LAG East Groningen
Netherlands
Date: 29-01-2015

Samenwerkingsverklaring LEADER Oost-Groningen en LEADER Zuidooſt Drenthe

Wij, de vertegenwoordigers van de LAG Zuidooſt Drenthe en de LAG Oost-Groningen, verklaren hierbij om bij de uitvoering van het LEADER-programma 2015-2020 actief met elkaar samen te gaan werken. Onze LEADER-gebieden Zuidooſt Drenthe en Oost-Groningen lijken in sociaaleconomisch opzicht veel op elkaar. Beide kennen wij bevolkingskrimp, vergrijzing en ontgroening. Maar ook hebben zowel Zuidooſt-Drenthe als Oost-Groningen grote kwaliteiten, bijvoorbeeld op het gebied van landschap, toeristische mogelijkheden / potentie en noaberschap. Wij willen deze sterke punten optimaal benutten bij het versterken van de sociaal-economische vitaliteit in onze regio's.

Concreet gaan we de komende jaren beide werken aan de thema's sociale cohesie en lokale economie, en hebben binnen deze thema's doelen benoemd. We zien veel kansen voor samenwerking, onder meer bij de volgende onderwerpen:

- Versterken van de sociale cohesie door middel van vrijwilligersinitiatieven;
- Verbetering van de samenwerking, professionalisering en netwerkvorming bij ondernemers;
- Verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
- Stimuleren van bottom-up dorpsvernieuwing, duurzaam gebruik van publieksvoorzieningen en hergebruik van vrijkomende (monumentale) panden;
- Stimuleren van innovatieve projecten op het gebied van vervoer en bereikbaarheid (fysiek en digitaal).

Wij spannen ons er voor in om door middel van samenwerking efficiënter te werken en betere resultaten te behalen. Om dat te bereiken zorgen we voor een regelmatige uitwisseling van informatie, kennis en ervaringen. Waar gezamenlijk/interregionaal uitvoeren van projecten meerwaarde heeft, zullen onze LAG's een stimulerende en faciliterende rol hebben.

Sipke B. Swierstra
Voorzitter LAG Oost-Groningen

Jacob Bruintjes
Voorzitter LAG Zuidooſt Drenthe

Pact van de Veenkoloniën

Samenwerkingsovereenkomst

Wij, de vertegenwoordigers van LEADER Oost-Groningen, LEADER Zuidooſt Drenthe, en de Agenda voor de Veenkoloniën (met inbegrip van het Innovatieprogramma Landbouw 2014-2020), werken allen aan de sociaal-economische versterking van de Drents-Groningse Veenkoloniën. De doelen van onze programma's zijn als bijlage opgenomen. Voor de financiering van projecten zullen zowel de LEADER-strategieën als het Innovatieprogramma Landbouw Veenkoloniën vanaf dit jaar vooral een beroep kunnen doen op Europese POP3-middelen. De afgelopen periode is regelmatig bestuurlijk de wens geuit om de samenwerking tussen de beide LEADER-gebieden en de Agenda voor de Veenkoloniën te versterken. Deze overeenkomst geeft hier een aanzet toe. De drie genoemde programma's zijn momenteel nagenoeg klaar voor de uitvoering. Wij beschouwen dit als een uitgelezen moment om tot samenwerking op het gebied van projectontwikkeling en -realisering te komen door bijvoorbeeld projectideeën in een vroegtijdig stadium op kansen voor samenwerking en uitvoering te beoordelen en door het combineren van middelen uit de verschillende programma's. Wij spannen ons maximaal in om onze strategieën/programma gecoördineerd tot uitvoering te brengen. Vanaf 1 maart 2015 zal een ambtelijk coördinatieteam bestaande uit René Perton (LEADER-manager Oost-Groningen), Gerard Meijers (LEADER-manager Zuidooſt Drenthe) en Alje van Bolhuis (Programmamanager Agenda voor de Veenkoloniën) de samenwerking oppakken.

In 2016 zullen wij als LAG's en Stuurgroep Agenda voor de Veenkoloniën evalueren of de samenwerking het gewenste effect heeft, en zo nodig de manier van samenwerken aanpassen.

Henk Staghouter
Voorzitter Stuurgroep Agenda voor de Veenkoloniën

Jacob Bruintjes
Voorzitter LAG Zuidooſt Drenthe

Sipke B. Swierstra
Voorzitter LAG Oost-Groningen

DOELEN LEADER-PROGRAMMA'S EN AGENDA VOOR DE VEENKOLONIËN

Bijlage bij de samenwerkingsovereenkomst Pact van de Veenkoloniën

Doelen LEADER Zuidoost Drenthe

1. Versterken lokale samenwerking

- Meer bewoners verantwoordelijk voor de leefbaarheid van hun buurt
- Minder eenzame mensen in de regio (meting eenzaamheid wordt toegevoegd aan de monitor sociaal-economische vitaliteit, bijlage 5)
- Meer jongeren en kwetsbare bewoners zelfredzaam
- Robuustere leefgemeenschap
- Behoud van burgernabije (naoer) ontmoetingsfunctie in de dorpen en buurten

2. Versterken van de toeristische sector

- Toename banen in Toerisme en Recreatie (T&R)
- Toename inschrijvingen KvK in T&R
- Toename aantal bezoekers, verblijven en bestedingen in de regio
- Toename initiatieven om het gebied te vermarkten

3. Versterken van het MKB

- Meer professionele ondernemers
- Toename aantal banen (ook over de grens), in het bijzonder voor kwetsbare bewoners in de regio,
- Toename aantal startende ondernemers

4. Verbeteren woon- en leefomgeving

- Meer bewoners langer "zelfredzaam" in de dorpen
- Jongerenhuisvesting
- Seniorenhuisvesting
- Behoud detailhandel
- Behoud burgernabije/bereikbare basisvoorzieningen in kernen, dorpen en buurten

5. Optimaliseren van (digitale) bereikbaarheid

- Nieuwe vervoersconcepten
- Beter (fysiek) bereikbare voorzieningen en diensten voor mensen in de regio
- Beter (digitaal) bereikbare (zorg)voorzieningen en diensten voor mensen in de regio

Doelen LEADER Oost-Groningen

1. Economische impuls bij achterblijvende minder verstedelijkte gebieden

- Versterken en verder doorontwikkelen van economische activiteiten (gericht op zowel economische groei als beschikbaarheid van arbeidsplaatsen)
- Versterking van de (innovatie van de) duurzame landbouw- en industriese sector, rekening houdend met landschapskwaliteit en biodiversiteit
- Versterking van de kwaliteit van het kernwinkelgebied
- Vergroten van de kansen voor de toekomstige beroepsbevolking en de randvoorwaarden hiervoor, zowel in Oost-Groningen als in (bijvoorbeeld) de stad Groningen, de Eemshaven en Duitsland

2. Activiteiten of ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie op het platteland vergroten

- Versterken van de sociale cohesie en stimuleren van dorps- en wijkinitiatieven
- Verbeteren en versterken van ontmoetingsfuncties (zoals een dorps huis of school)
- Verbeteren van de aansluiting tussen vraag en aanbod op het gebied van zorg en welzijn en versterken van het aanbod
- Verbeteren van de bereikbaarheid van accommodaties en dorpskernen
- Behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit

3. Het uitbreiden en verbeteren van de (agro)toeristische infrastructuur

- Verbetering van (de kwaliteit van) het toeristisch-recreatieve aanbod
- Versterking van de promotie van de regio met als gevolg een toename van bezoekers

Doelen Agenda voor de Veenkoloniën

- Hoofddoel is: de sociaal-economische versterking van het gebied en het leggen van de daarvoor noodzakelijke verbindingen.
- Vanaf 2013 richt de Agenda zich binnen het genoemde hoofddoel specifiek op de thema's landbouw, water en energie; dat heeft geleid tot het Innovatieprogramma landbouw Veenkoloniën 2014-2020, waarmee door middel van 11 projecten, gericht op de innovatie en verduurzaming van de landbouw, de landbouwsector per 2020 onafhankelijk van Europese subsidies wil zijn.
- De doelen van het Innovatieprogramma Landbouw Veenkoloniën zijn:
 - Rendement: naar 15 ton zetmeel, 15 ton suiker en 10 ton graan per hectare.
 - Inkomen: een kwart van het ondernemersinkomen uit biobased products.
 - Energie: 20% lokaal en groen geproduceerde energie.
 - Mineralenkringlopen: sluiten van mineralenkringlopen op gebiedsniveau.
 - Vergroening: 5% van het landbouwareaal inzetten voor vergroening.
 - Kennis en innovatie: ontwikkeling professioneel en innovatief "Kennisnetwerk Veenkoloniën".

4 CHECKLIST EN SELECTIE- CRITERIA AANVRAGEN

BIJLAGE

De LEADER actiegroep en eveneens de steungroepen zullen bij de beoordeling van projectaanvragen gebruik gaan maken van een zogenaamde checklist. De LAG hoopt op deze wijze tot een gedegen afweging te komen, waarbij de beste projecten gehonoreerd gaan worden. Onderstaande tabel is hier een aanzet toe. De LAG Oost Groningen kan gedurende de looptijd van het programma onderstaande criteria aanscherpen dan wel meer beoordelingscriteria toevoegen indien dit tot een betere selectie en weging van projectaanvragen zal leiden.

Nummer	Criterium	Beoordeling Score van 0-10: van heel weinig tot heel veel Of: ja/nee	Toelichting
1	Draagt het initiatief voldoende bij aan de 3 thema's van de LOS en de subdoelen.	1 thema 4 pt., 2 thema's 6 pt., 3 thema's 10 pt. (minimaal 4 pt.)	Past het project bij een of meerdere van de drie gekozen hoofdthema's in de LOS of zelfs bij meerdere. Past het bij een van de meetbare (sub-)doelen als bedoeld in 3.2 van de LOS.
2	Is er voldoende draagvlak?	0-10 pt (minimaal 5 pt)	Hoeveel belanghebbenden zijn er betrokken? Is er communicatie over gepleegd? Is er brede lokale en regionale maatschappelijke steun?
3	Is de continuïteit gewaarborgd?	0-10 pt (minimaal 4 pt)	Bevat het plan een borging voor beheer en onderhoud voor de komende jaren?
4	Is het uitvoerbaar in financiële en organisatorische zin?	0-10 pt (minimaal 5 pt)	Is er sprake van voldoende eigen middelen of middelen van derden in het project, waardoor er voldoende cofinanciering is? Is er een sluitende begroting (is vereist)? Zijn de projectindieners in staat tot uitvoering over te gaan, afgaande op openbare informatie? Is er een ondernemingsplan die voldoende zekerheden biedt?

Nummer	Criterium	Beoordeling Score van 0-10: van heel weinig tot heel veel Of: ja/nee	Toelichting
5	Is het innovatief?	0-10 pt. (minimaal 3 pt.)	Is het projectidee vernieuwend, is er sprake van een nieuwe aanpak, wordt iets voor de eerste maal georganiseerd of aangepakt?
6	Is het integraal?	0-10 pt. (minimaal 3 pt.)	Heeft het project meerdere doelgroepen? Beslaat het project meerdere aspecten of activiteiten? Is er zicht op een vervolg of spin-off?
7	Is het leerzaam voor derden?	0-10 pt. (minimaal 3 pt.)	Heeft het project educatieve (neven)doelstellingen? Wordt er voorlichting/uitleg gepleegd? Zijn er open dagen?
8	Is het concept elders toepasbaar?	0-10 pt. (minimaal 3 pt.)	Zijn er anderen (binnen de regio of daarbuiten) die het concept van dit project kunnen overnemen en toepassen op hun eigen project?
9	Is het project bottom-up?	ja/nee	Is het project van een particuliere initiatiefnemer of van een gemeente, vereniging, stichting of adviesraad?
10	Is er sprake van (de schijn van) belangenverstremgeling?	ja/nee	Bij 'ja' zal het LAG- of de steungroep lid de vergadering moeten verlaten bij de behandeling van het project en zal bij dit project geen stemrecht hebben.
	Eindscore aantal punten		Minimaal 40 pt., maximaal 80 pt.

Krachtenveldanalyse bij de gekozen thema's en doelstellingen

ECONOMISCHE IMPULS BIJ ACHTERBLIJVENDE MINDER VERSTEDELIJKTE GEBIEDEN

1. Versterken en verder doorontwikkelen van ondernemingen

Partij	Belang	betrokkenheid	waardering	macht/invloed
ondernemers	doel is om stabiele inkomsten te blijven houden of uit te breiden zodat meer inkomsten worden verkregen	+	+	+
gemeenten (economie, arbeidsmarktbeleid)	meer mensen aan het werk is minder werkloosheid (incl. bijkomende problemen)	+	+	+
provincie (economie, arbeidsmarktbeleid)	meer arbeidsplaatsen voor inwoners creëren, meer mensen aan het werk is minder werkloosheid (incl. bijkomende problemen)	+	+	+
opleidingsinstellingen	uitbreiding van arbeidsplaatsen en stabiele bedrijven zorgen voor stageplekken en kansen voor leerlingen	0	+	-
leerlingen	meer kans op werk in eigen omgeving	0	+	-
werkzoekenden	meer kans op werk in eigen omgeving	0	+	-
dorpsverenigingen	blijvende leefbaarheid in dorpen doordat mensen niet hoeven te verhuizen ivm gebrek aan werk	-	0	-
werkvoorzieningsschappen	meer arbeidsplaatsen zorgt voor lagere druk op werkvoorzieningsschappen	-	+	-
gemeenten (uitkeringen)	meer werk is minder uitkeringen	-	+	-
UWV	meer werk is minder uitkeringen	-	+	-
ondernemerskringen	nieuwe samenwerkingen opzetten, grotere rol voor ondernemerskring	0	0	-

2. Versterking van de (innovatie van de) landbouw- en industriële sector

Partij	Belang	betrokkenheid	waardering	macht/invloed
landbouwbedrijven	doel is om stabiele inkomsten te blijven houden of uit te breiden zodat meer inkomsten worden verkregen	+	+	+
industriële bedrijven	doel is om stabiele inkomsten te blijven houden of uit te breiden zodat meer inkomsten worden verkregen	+	+	+
innovatieontwikkelaars	inkomsten door project-ontwikkeling	+	+	0
nieuwe bedrijven	kansen voor nieuwe bedrijven bij innovaties (nichemarkten)	0	+	+
LTO Noord	kans om gezamenlijk innovatie te stimuleren, samenwerking stimuleren, lobby	0	+	0
AJK	nieuwe innovatiemogelijkheden kunnen het werk voor jonge boeren makkelijker maken	0	0	-

3. Versterking van de kwaliteit van het kernwinkelgebied

Partij	Belang	betrokkenheid	waardering	macht/invloed
winkeliers/detailhandel	doel is om stabiele inkomsten te blijven houden of uit te breiden zodat meer inkomsten worden verkregen	+	0	+
winkeliersvereniging/ ondernemerskring	er liggen kansen om de kwaliteit van het kernwinkelgebied te vergroten als er samengewerkt wordt	+	+	0
gemeenten	aantrekkelijke kernwinkelgebieden zorgen voor meer bezoekers en meer inkomsten. Gemeente kan stimuleren en faciliteren dmv beleid, subsidies, regelgeving etc.	+	0	+
gebruikers	beter kernwinkelgebieden zijn aantrekkelijker om te bezoeken	-	+	-

4. Vergroten van de kansen voor de toekomstige beroepsbevolking

Partij	Belang	betrokkenheid	waardering	macht/invloed
toekomstige beroepsbevolking	goede aansluiting op arbeidsmarkt na opleiding, kans om niet te hoeven verhuizen	0	+	+
gemeenten	veel mensen aan het werk is minder werkloosheid	+	+	0
opleidingsinstellingen	goede imago door aansluiting opleiding op arbeidsmarkt	+	+	+
Duitse bedrijven	kans om goed personeel te recrutereren vanuit Nederland, oplossing voor het tekort in Duitsland		+	0
Nederlandse bedrijven	goed personeel	0	+	0
EDR	mogelijkheid om projecten uit te voeren op dit vlak, contacten leggen	-	+	0

ACTIVITEITEN OF ONTMOETINGSPLAATSEN DIE DE SOCIALE COHESIE OP HET PLATTELAND VERGROTEN

1. Versterken van de sociale cohesie en stimuleren van dorps- en wijkinitiatieven
2. Verbeteren en versterken van dorpswielhuisfuncties
3. Verbeteren van de aansluiting tussen vraag en aanbod op het gebied van zorg en welzijn en versterken van het aanbod
4. Verbeteren van de bereikbaarheid van accommodaties en dorpskernen

Partij	Belang	betrokkenheid	waardering	macht/invloed
hulpbehoevende inwoners, ouderen,	thuis blijven wonen, prettig kunnen leven zonder isolement	+	+	-
inwoners	fijne leefomgeving	+	+	-
gemeenten	goede sociale cohesie zorgt voor minder problemen en minder werk voor gemeente om problemen op te lossen	+	0	+
dorpsverenigingen	kans is grotere rol vervullen en daarmee bijdragen aan een fijne leefomgeving	+	+	+
dorpswielhuizen	betere exploitatie door minder lasten en meer inkomsten	+	+	0

Partij	Belang	betrokkenheid	waardering	macht/invloed
jongerenwerkers	aansluiting van jongeren bij hun leefomgeving	+	+	-
CMO, welzijnsorganisaties	gelukkige bevolking, zo min mogelijk problemen	+	+	0
woningbouwverenigingen	tevreden klanten, weinig problemen, blijvende inkomsten	0	0	-
zorgaanbieders	kostenbesparing, effectiviteit, tevreden klanten	0	+	0
verenigingen en organisaties die activiteiten uitvoeren	blijvend voortbestaan door instroom deelnemers/leden/gebruikers	0	+	0
jongeren	aansluiting van jongeren bij hun leefomgeving	0	+	-

5. Behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit

Partij	Belang	betrokkenheid	waardering	macht/invloed
gemeenten	behoud cultuurhistorische elementen, aantrekkelijke plaats om te vestigen, behoud leefbaarheid	+	+	+
inwoners	prettige leefomgeving	0	+	+
dorpsverenigingen	kans om rol te vervullen om kwaliteit leefomgeving te verbeteren en daarmee goed imago te krijgen	+	+	0
(nieuwe) ondernemers	aantrekkelijke vestigingsmogelijkheden	-	+	-
uitvoerende bedrijven (hoveniers, stratenmakers)	inkomsten uit projecten om de kwaliteit te verbeteren	-	+	-
eigenaren van cultuurhistorische gebouwen	nieuwe mogelijkheden/verdiensten	0	+	+
cultuurhistorische partijen (Libau etc.)	behoud cultuurhistorische elementen	-	+	-
planvormende bedrijven op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en nieuwe functies (DBF, Landschapsbeheer)	inkomsten uit projectontwikkeling	0	+	0

HET UITBREIDEN EN VERBETEREN VAN DE (AGRO)TOERISTISCHE INFRASTRUCTUUR

1. Verbetering van (de kwaliteit van) het toeristisch-recreatieve aanbod

Partij	Belang	betrokkenheid	waardering	macht/invloed
toeristisch ondernemers (ook buiten OG)	meer inkomsten door beter aanbod van faciliteiten en arrangementen	+	+	+
toeristen/recreanten	beter aanbod, aantrekkelijker om de regio te bezoeken	+	+	-
ondernemerskringen	kans om nieuwe samenwerkingen op te zetten (arrangementen etc). Rol voor ondernemerskring in facilitering en ondersteuning	0	0	0
inwoners	recreatief aanbod is ook prettig voor de inwoners, kunnen zij recreëren in hun eigen omgeving	-	+	-

2. Versterking van de promotie van de regio met als gevolg een toename van bezoekers

Partij	Belang	betrokkenheid	waardering	macht/invloed
toeristisch ondernemers	meer klanten naar de regio toehalen zodat er meer inkomsten zijn	+	+	0
toeristen/recreanten	informatie moet makkelijk te vinden zijn, de regio moet aantrekkelijk zijn	0	+	-
marketing Groningen, marketing Westerwolde etc.	meer klanten naar de regio halen zodat er meer inkomsten zijn (en indirect dus inkomsten uit marketing)	+	+	+
ondernemerskringen	kansen voor nieuwe samenwerkingen?	0	0	0
gemeenten	meer inkomsten uit toeristen-belasting	-	+	-

BIJLAGE 6 OVERZICHT COFINANCIERING

Overzicht gemeentelijke cofinanciering Oost-Groningen

Het LEADER gebied Oost-Groningen (2007-2013) en daarvoor het LEADER+ gebied Oldambt-Westerwolde (2000-2007) hebben in hun programmaperiode gewerkt met een vooraf door de deelnemende gemeenten ingesteld cofinancieringsfonds. Dit hield in dat iedere gemeente op basis van een verdeelsleutel per jaar een bijdrage in een fonds overmaakte, die benut kon worden voor projecten in het kader van het LEADER-programma. Op deze wijze konden laagdrempelige / bottom-up projecten snel gehonoreerd worden voor zowel een Europese bijdrage, als provinciaal en gemeentelijk. Tevens fungeerde dit cofinancieringsfonds als vliegwiel voor andere financieringsbronnen zoals fondsen en het bedrijfsleven waardoor het aandeel van derden (multiplier) in het vorige programma aanzienlijk te noemen is.

Terugblik

In de vergadering van 29 januari 2007 van de voormalige Stuurgroep Oost-Groningen is een besluit genomen om te komen tot een gemeenschappelijk cofinancieringsbudget voor heel Oost-Groningen in de periode 2007-2013. Hieronder een opsomming van de belangrijkste punten van dit besluit.

- Instemmen als uitgangspunt met een bedrag voor gemeentelijke cofinanciering van gemiddeld € 85.000/jaar om m.n. de POP en Rijksbijdragen maximaal binnen te halen.
- Inzetten van dit bedrag prioritair op de thema's Sociaal economische vitalisering (LEADER), recreatie/toerisme en Landschap.
- Onderbrengen van deze gemeentelijke cofinanciering in een door de provincie beheerd fonds (= huidige LEADER-werkwijze) en meerjarig gelabeld vastleggen in de gemeentelijke begrotingen

Gekozen is voor een verdeelsleutel gebaseerd op een basisbedrag van € 35.000,- en het resterende bedrag te verdelen op basis van het inwonertal. De totale bijdrage van de 7 Oost-Groninger gemeenten bedroeg € 5.355.000,- verdeeld over 3,7 miljoen euro ten behoeve van het LEADER-programma 2007-2013 en € 1.655.000 ten behoeve van projecten op het gebied van landschap of toerisme. Het knooppuntenstelsel is een voorbeeld van een project dat hieruit is gefinancierd. De verdeling per gemeente zag er als volgt uit.

	inwonertal*	cofinanciering (inwonertal)
Bellingwedde	9.704	€ 63.244
Menterwolde	12.621	€ 71.734
Pekela	13.482	€ 74.240
Stadskanaal	33.708	€ 133.108
Veendam	28.275	€ 117.295
Oldambt	39.848	€ 220.989
Vlagtwedde	16.973	€ 84.400

Inwonertal 154.611 € 765.010 p/j

* CBS (2004)

In totaal was dus t.b.v. het LEADER-programma 5,6 miljoen euro EU-middelen, 3,0 miljoen provinciale middelen en 3,7 miljoen gemeentelijke middelen beschikbaar.

Periode 2014-2020

Op 11 februari 2014 heeft Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen het besluit genomen dat de nieuwe periode er financieel en organisatorisch anders uit komt te zien. Oorzaak is een veel lagere bijdrage vanuit het EU POP3 fonds, zijnde 500.000 euro per jaar voor de gehele provincie. In het huidige LEADER-programma was dit 800.000 euro per jaar voor alleen het gebied Oost-Groningen.

In dit besluit staat dat er in de nieuwe periode geen ruimte meer is voor vier LEADER gebieden, maar dat het beschikbare Europees en provinciaal budget in 1 gebied moet landen, bij voorkeur in het gebied Oost-Groningen. De 7 Oost-Groninger gemeenten hebben allen de intentie uitgesproken om opnieuw te komen tot een gezamenlijk cofinancieringsfonds, dan wel deze te continueren voor de periode 2014-2020. De insteek was om een evenredig aandeel te hebben als de andere publieke partners. Met andere woorden 500.000 euro vanuit Europa, 500.000 euro vanuit de Provincie Groningen en daarmee ook 500.000 euro vanuit de zeven gemeenten. (1/3-1/3-1/3).

Verdeling gemeentelijke cofinanciering per gemeente

In 2007 is er door de gezamenlijke negen Oost-Groninger gemeenten (tegenwoordig zeven gemeenten door herindeling) een rekenmodel afgesproken om te komen tot de jaarlijkse bijdrage van de gemeentelijke cofinanciering. Hiervoor was er een basisbedrag afgesproken van 35.000 euro per jaar en de rest van de bijdrage was afhankelijk van het inwonertal. Op basis van dezelfde werkwijze is hieronder berekend wat dit in de nieuwe situatie op basis van € 500.000 euro inleg per jaar voor elke gemeente betekent. Door het basis inlegbedrag van € 35.000 procentueel te verminderen (65% van 35.000) zal het basis bedrag uitkomen op ongeveer 23.000 per gemeente per jaar. Als vervolgens de verdeling op basis van inwonertal gehanteerd wordt zoals 7 jaar geleden, is de verdeling per gemeente als volgt:

	inwonertal*	Basisbedrag:	cofin. (inwonertal)	Totaal:
Bellingwedde	8.985	€ 23.000	€ 20.328	€ 43.328
Menterwolde	12.370	€ 23.000	€ 27.987	€ 50.987
Pekela	12.804	€ 23.000	€ 28.968	€ 51.968
Stadskanaal	32.885	€ 23.000	€ 74.400	€ 97.400
Veendam	27.914	€ 23.000	€ 63.154	€ 86.154
Oldambt	38.748	€ 23.000	€ 87.665	€ 110.665
Vlagtwedde	16.132	€ 23.000	€ 36.498	€ 59.498
Inwonertal	149.838	€ 161.000	€ 339.000	€ 500.000,-

* CBS (2013)

De zeven gemeenten hebben allen aangegeven de intentie te hebben bovenstaande bedragen beschikbaar te willen stellen voor de nieuwe programma periode. Een aantal heeft dit inmiddels meerjarig in hun begroting vastgelegd, of zijn voornemens om dit via de begrotingscyclus te organiseren. Aangezien in het oude gemeentelijke cofinancieringsfonds nog gelden aanwezig zijn, is besloten om deze gelden in te zetten voor het eerste jaar van cofinanciering (2014), waardoor eerder genoemde cofinancieringsbijdragen pas vanaf het jaar 2015 geïnd gaan worden.

LEADER OOST-GRONINGEN

POSTADRES

Postbus 610
9700 AP Groningen

WWW.LEADEROOSTGRONINGEN.NL

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland

LEADER
OOST-GRONINGEN